

Наш чалавек на біенале: частка IV

С. 8—9

Электронны дакументазварот: калі і як?

С. 2—3

На маю думку: меркаванні экспертаў

С. 5

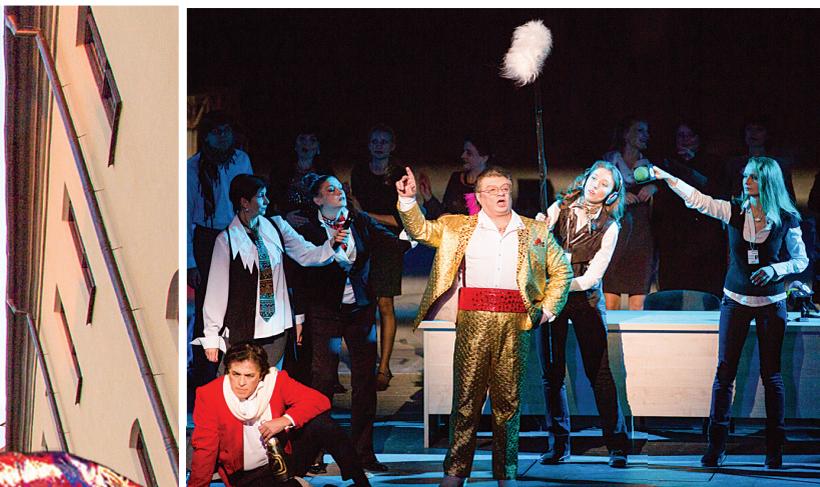
Спецыфіка рок-фестывалю і каманд

С. 12—14

Тэатр у абласным цэнтры: варыянт працы

С. 6

ВЕЧАРЫ НЯСВІЖА

На здымках, прадстаўленых тэатрам: сцэны са спектакляў "Жар-птушка", "Шахразада" і "Паяцы".

З 26 па 28 чэрвеня Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік "Нясвіж" прымае традыцыйны праект Нацыянальнага акадэмічнага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь "Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў". Сёння глядачоў чакае канцэрт "Каханьня нягучных слоў" ў тэатральнай зале замка, а ва ўнутраным двары — опера "Паяцы". У заўтрашняй праграме — оперы-аднаактоўкі "Капельмайстар" і "Служанка-гаспадыня", а таксама гала-канцэрт Вялікага тэатра да 70-годдзя Перамогі...

УВАГА! / ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ. /

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Тэндэнцыі

19 чэрвеня Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка падпісаў указ № 251, згодна з якім асобамі, якія ўдзельнічаюць у фінансаванні дзяржвыдаткаў (і, адпаведна, вызваляюцца ад "падатку на дармаедства", які сёння актыўна абмяркоўваецца ў публічнай прасторы) прызнаны не толькі члены творчых саюзаў, але і ўладальнікі сертыфікатаў творчага работніка. Такія дакументы, тэрмін дзеяння якіх пяць гадоў, будзе бясплатна выдаваць спецыяльная экспертная камісія, якая створана пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь.

Ілья СВІРЫН

З фармальнага пункту гледжання, ніякіх істотных новаўвядзенняў Указ не ўтрымлівае. Згодна з Законам Рэспублікі Беларусь "Аб творчых саюзах і творчых работніках", які ўступіў у дзеянне яшчэ 16 снежня 1999 года, кожны, хто лічыў сябе творцам, але не меў "саюзага" членскага білета, мог звярнуцца ў

Сертыфікат творцы

Міністэрства культуры па адмысловы сертыфікат. У маі 2000 гэты працэс быў рэгламентаваны Палажэннем № 747 Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь "Аб экспертнай камісіі па пацвярджэнні статусу творчага работніка".

Але, як распавяла начальнік аддзела арганізацыйнай работы і інфармацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ілона Немава, ніводзін такі дакумент за пятнаццаць гадоў не быў выдадзены. Па адной проста прычыне: па сертыфікаты ніхто не звяртаўся. Увогуле ніводнага прэзідэнта!

Гэта вытлумачальна: у творцаў не было ніякай патрэбы ў такім дакуменце. Той час, калі "без паперкі ты..." не творца, даўно — і, хочацца верыць, незваротна — застаўся ў мінулым. Сёння нават самыя прэстыжныя дзяржаўныя інстытуцыі ахвотна супрацоўнічаюць з "нячленамі" — каб толькі яны былі цікавымі творцамі дэ-факта, а не дэ-юре. Адсутнасць афіцыйнага статусу не з'яўляецца вялікай перашкодай, а яго наўнасць сама па сабе ўжо нічога не можа гарантаваць — за рэдкі-

мі выключэннямі кшталту ведамасных майстэрняў для мастакоў.

Але ў рэчышчы кампаніі па барацьбе з дармаедствам (ці, калі без юрыдычна вывераных эўфемізмаў, з "чорным рынкам" працы) статус кво абядае кардынальна змяніцца, і новаўтвораную камісію чакаюць цяжкія будні. Бо ў прадугледжаную дзяржавай адушыну, без сумневу, пацягнуцца людзі, кіруючыся сваімі практычнымі інтарэсамі. Адпаведна, цалкам атавістычнае і недарэчнае, здавалася б, пытанне "А каго можна назваць творцам?" набывае не абы-якую актуальнасць.

Ну вось, напрыклад, фатаграфія... Адна справа — сапраўдны майстар, які мае свой выразны аўтарскі почырк, другая — прафесіянал, здатны выканаць любую замову (зразумела ж, не за "дзякуй"), і трэцяя — афіцыйны беспрацоўны Вася Пупкін, які на выручаньня ад пастаянных "шабашак" грошы набыў камеру, зняў Мірскі замак у контражурі і цяпер лічыць сябе фотамастаком. Ён, безумоўна, таксама памкнецца па сертыфікат, разумеючы, што "антыдарма-

едская" кампанія скіравана аkurat супраць такіх "васяў". А рэстаранная "лабухі"? Яны творцы — ці не?

Па словах Ілоны Немавай, механізм выдачы сертыфікату і канкрэтныя крытэрыі пакуль яшчэ ў стадыі распрацоўкі. Ужо згаданы Закон у дадзеным выпадку гаворыць пра "вынікі творчай дзейнасці (апублікаванні, абнародванні, выкананні, выстаўкі і г.д.)". Натуральна, з часам вызначэнні будуць удакладняцца, але... на ўсе выпадкі жыцця іх усё адно не хопіць.

— Безумоўна, тут неабходны вельмі далікатны, індывідуальны падыход, — пераканана старшыня Беларускай гільдыі акцёраў кіно заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Святлана Сухавей. — Бо нават наяўнасць прафесійнай адукацыі ў дадзеным выпадку не з'яўляецца ўніверсальным крытэрыем. Ёсць людзі, якія атрымалі акцёрскі дыплом, але даўно ўжо не працяваюць сябе ў прафесіі, але ёсць і такія ўнікальныя асобы, што маюць зусім няпрофільныя спецыяльнасці, аднак іх імёны рэгулярна сустракаюцца ў цітрах, а твары — пазнава-

льна для глядача. Вядома, іх прэтэнзіі на статус творчага работніка цалкам апраўданыя.

У склад экспертнай камісіі, якую ўзначаліла першы намеснік Міністра культуры Рэспублікі Беларусь Ірына Дрыга, увайшлі 24 асобы. Сярод іх — прадстаўнікі кіраўнічага звяна ці не ўсіх айчынных творчых арганізацый — мастакоў, пісьменнікаў, акцёраў, архітэктараў... Ці не ўсе члены камісіі з'яўляюцца менавіта "практыкуючымі" творцамі, якія добра ведаюць спецыфіку сваёй галіны, і таму падмануць іх будзе няпроста.

Але складанасці прымянення Дэкрэта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 3 у такой далікатнай сферы, як культура і мастацтва, у кожным разе могуць узнікнуць. Таму працяг гэтай тэмы на старонках "К" — непазбежны!

K

Асціцыйна

Мемарыял у Трасцянец — сімвал асуджэння антычалавечай палітыкі нацызму ў адносінах да мірнага насельніцтва ўсёй Еўропы. Пра гэта заявіў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка 22 чэрвеня на мітынг-рэквіеме "Вароты памяці", прысвечаным адкрыццю мемарыяльнага комплексу "Трасцянец".

"Перад архітэктарамі стаіць няпростая задача — увекавечыць памяць аб ахвярах фашызму, захаваць гістарычную дакладнасць і стварыць поўную карціну перажытых пакут народа", — сказаў Кіраўнік дзяржавы. Паводле яго слоў, кампазіцыя павінна стаць сведчаннем страшнай трагедыі, якая разгарнулася ў цэнтры Еўропы, на беларускай зямлі. "Узвядзенне манумента "Брама памяці" стала агульнанародным праектам, — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка. — Адкрыты дабрачынныя рахункі, на якія паступаюць грошы ад грамадзян і арганізацый. Частка сродкаў, заробленых на рэспубліканскім суботніку, таксама была накіравана на будаўніцтва манумента".

На думку Прэзідэнта, боль Трасцянца падзяляюць з намі грамадзяне многіх краін. На ажыццяўленне гэтага праекта актыўна пералічваюцца сродкі ад замежных мецэнатаў. На мерапрыемстве прысутнічаюць прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса і замежныя госці. "Паколькі помнік у Трасцянецкім мемарыяльным комплексе — гэта сімвал асуджэння антычалавечай палітыкі нацызму ў адносінах да мірнага насельніцтва ўсёй Еўропы. Дэвіз "Ніхто не забыты, нішто не забыта" аб'ядноўвае ўсіх нас. Словы глыбокай удзячнасці мы гаворым тым, хто ўвасабляе ў жыццё гэты маштабны праект, хто аказвае і аказвае ўсебаковую дапамогу ў яго рэалізацыі", — падкрэсліў Кіраўнік дзяржавы.

Ён адзначыў: "Няхай гэты помнік служыць збліжэннем людзей у імя ідэалаў добра і міласэрнасці. Няхай ён нагадвае нам, нашым дзеціям, нашым унукам, як важна цаніць і аберагаць мір і грамадскую згоду. І няхай ён ніколі і нікому не дазволіць забыць аб тым, да якіх жахлівых трагедый прыводзяць ідэі нацызму, нецярпімасці і імкнення навязваць сваю волю сілай зброі".

Аляксандр Лукашэнка лічыць, што неабходна зрабіць усё, каб на нашай зямлі перамагалі прынцыпы гуманнасці, узаемапавагі і гістарычнай памяці.

За шматгадовую плённую працу, узорнае выкананне службовых абавязкаў, дасягненне высокіх паказчыкаў, заслугі ў развіцці мастацтва і культуры былі ўзнагароджаны дзяржаўнымі ўзнагародамі шэраг дзеячаў названай сферы. Таксама былі прысуджаны ганаровыя званні. Пра гэта гаворыцца ва Указе Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 248 ад 18 чэрвеня.

Так, ордэнам Францыска Скарыны ўзнагародзілі члена Віцебскай абласной арганізацыі Беларускага саюза мастакоў Юрыя Зуева, намесніка дырэктара па вучэбнай рабоце Мінскай дзяржаўнай гімназіі-каледжа мастацтваў Яўгена Саковіча. Медалём Францыска Скарыны ўганараваны артысты драмы — вядучыя майстры сцэны Заслужанага калектыву краіны Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі Алена Баярава і Сяргей Шымко, дырэктар Лідскага гісторыка-мастацкага музея Ганна Драб, вядучыя майстры сцэны Новага драматычнага тэатра горада Мінска Ігар Нікалаеў і Ігар Падлівальчаў, артыст-вакаліст (саліст) вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі Ілья Сільчукоў, артыст хора вышэйшай катэгорыі Нацыянальнага акадэмічнага народнага хора Беларусі імя Г.І. Цітовіча Аляксандр Снітко.

Прысвоены наступныя ганаровыя званні Рэспублікі Беларусь: "Народны артыст Беларусі" — артысту хора вышэйшай катэгорыі Нацыянальнага акадэмічнага народнага хора імя Г.І. Цітовіча Валянціне Крыловіч; "Заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь" — артысту аркестра вышэйшай катэгорыі таго ж калектыву Пятру Глушчуку, а таксама артысту тэатра лялек — вядучаму майстру сцэны Гродзенскага абласнога тэатра лялек Тамары Корневай.

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТДНІВЯВА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар:** Вольга НАВІЦКАЯ; **рэдактары аддзелаў:** Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПЛАК, Яўген РАПІН, Ілья СВІРЬІН, Настасся ПАНКРАТАВА; **аглядальнікі рэдакцыі:** Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕВСКІ, Алег КЛІМАЎ, Аліна САУЧАНКА; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Настасся МІГНО.

Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакой 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыя выдання "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакой 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.** Аўтарскія рэдакцыі не рэагуюць і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. "Культура", 2015. Наклад 5 647. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 19.06.2015 у 18.15. Замова 2449. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Электронны ўрад у дзеянні

Чытач можа запытацца: для чаго патрэбны сістэмы электроннага дакументазвароту (СЭДы)? Няўжо без іх немагчыма будзе запісацца ў тую ж бібліятэку праз інтэрнэт? Але ўся справа ў тым, што захады па ўкараненні СЭДаў неабходны, каб стварыць у Беларусі так званы "электронны ўрад". Гэты, такі патрэбны сёння "ўрад", дазволіць аптымізаваць працэсы дзяржаўнага кіравання ў маштабах усёй краіны ды значна павысіць эфектыўнасць працы розных органаў і арганізацый, а таксама звядзе патрэбу наўпростага кантакту паміж чыноўнікам і грамадзянінам да мінімуму. Вось тады і можна будзе кожнаму, не выходзячы з дому, набыць білет у музей, а ў паліклініках і дзяржаўных установах знікнуць чэргі, бо на прыём можна будзе патрапіць, пакінуўшы заяўку ці зарэгістраваўшыся на сустрэчу да лекара ці чыноўніка праз Сеціва...

Дарэчы, да канца бягучага года наша дзяржава мае намер увайсці ў трыцятку вядучых краін свету па індэксе развіцця электроннага ўрада — менавіта такі мэтавы паказчык прадугледжаны Нацыянальнай праграмай паскоранага развіцця паслуг у сферы інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій на 2011-2015 гады. Мэта названай праграмы — пераход да электронных зносін дзяржавы (маюцца на ўвазе дзяржаўныя органы і арганізацыі) з грамадзянамі і бізнесам, што дазволіць выконваць адміністрацыйныя працэдуры прасцей, хутчэй і танней, чым тое прынята сёння.

Зразумела, арганічнай часткай электроннага ўрада з'яўляецца і сфера культуры краіны. Але наколькі блізка Беларусь і, у прыватнасці, дзяржаўныя органы і ўстановы сферы культуры да рэалізацыі маштабных планаў? У згаданым мною Указе Прэзідэнта краіны №157 пазначаны тэрміны ўкаранення сістэм электроннага дакументазвароту ў дзяржаўных арганізацыях, а таксама прадугледжана пэўнае падключэнне іх да ўжо дзеючай у Беларусі сістэмы міжведамаснага электроннага дакументазвароту. Дык вось, згодна з Указам усе дзяржаўныя органы ды арганізацыі павінны перайсці на міжведамасны электронны дакументазварот да канца бягучага года.

Як бачна, тэрміны што называецца, падціскаюць... Дык што, ужо пасля 1 студзеня 2016 года кожны зможа зарэгістраваць заяву аб шлюбе праз Інтэрнэт ці атрымаць дазвол на рамонт на тым самым аб'екце

Prof-партфолія

Драйв у рокавым сугуччы

Сёння ціша ля Белай вежы ў Камянцы зменіцца гітарнымі рыфамі ды рокавай імправізацыяй. Дзякуючы энергіі начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мікалая ГРОМІКА, раён узбагаціўся цікавым маладзёжным праектам "Камянецкі драйв". Для "К" Мікалай Канстанцінавіч распавёў пра "кухню" і тэхналогію правядзення музычнага форуму, яго першыя крокі, складанасці новай справы і варыянты іх вырашэння.

Занатавала
Настасся ПАНКРАТАВА

Ад алебарды да грыфа

— Раней у Камянцы праводзілася Свята сярэднявечнай культуры. Да нас некалькі гадоў запар пры-

Запіс у бібліятэку і выбар патрэбных кніг, замова хітоў, якія прагучаць на бліжэйшай сельскай дыскацеці ці нават атрыманне дазволу на рамонтныя работы на аб'екце гісторыка-культурнай спадчыны — усе гэтыя і многія іншыя паслугі, так ці інакш датычныя культуры, з цягам часу можна будзе атрымаць пры дапамозе Інтэрнэту нават не выходзячы з дому. І гэты час не такі ўжо і далёкі, як можа хтосьці падумаць.

Але ж, натуральна, атрыманне электронных паслуг ад самых розных дзяржаўных органаў і арганізацый праз Сеціва ў Беларусі толькі пачынаецца. Справа ў тым, што на шляху да, так бы мовіць, агучанай "светлай будучыні" — аказання падобных онлайн-паслуг — пакуль існуюць некаторыя складанасці. Адна з іх — неабходнасць поўнага ўкаранення ва ўсіх дзяржаўных ведамствах і арганізацыях сістэмы электроннага дакументазвароту, як гэта і прадпісана Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 157 ад 4 красавіка 2013 года. Дарэчы, гэты ж Указ прадугледжвае "прыняць меры, якія забяспечваюць пэўнае скарачэнне да 2016 года колькасці дакументаў на папяровых носбітах". Так што праз пэўны час і папяровыя распараджэнні ад дырэктараў ці кіраўнікоў разнастайных дзяржаўных органаў ды арганізацый, як вынікае, маюць кануць у Лету...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Ці рэальны віртуальны дакумент?

Электронны дакументазварот у сферы культуры: рэаліі і перспектывы

спадчыны? Аказваецца, не ўсё так проста.

Электронная культура і рэальнасць

Магчыма, некаторыя ведаюць, што справа ўсталявання СЭДаў у дзяржаўных органах і арганізацыях Беларусі, на жаль, пакуль ідзе даволі марудна. У тым ліку — у сферы культуры. А без усталёўкі сістэм электроннага дакументазвароту аказанне культурных паслуг у рэжыме онлайна, як я ўжо казаў, так і будзе заставацца недасяжнай марай.

Да слова, пераважная большасць буйных арганізацый і ўстаноў, падпарадкаваных Міністэрству культуры Беларусі, дасюль яшчэ не ўсталявалі ў сябе гэту сістэму.

— На сённяшні дзень ва ўстановах, падпарадкаваных Міністэрству, ведамасны электронны дакументазварот укаранены ў чатырох арганізацыях з трыццаці дзевяці, — адзначыў "К" начальнік аддзела кантролю і справаводства Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алег Скарына.

Так што да паўнаважнасці "электроннай" культуры ў Беларусі яшчэ вельмі далёка. Гаворка ж пра падключэнне да сістэмы электроннага дакументазвароту такіх устаноў сферы культуры — напрыклад, тых жа раённых бібліятэк ці гарадскіх Дамой культуры — пакуль што ўвогуле пад вялікім пытаннем. Там пра ўсталяванне гэтакіх "найноўшых" тэхналогій — слова "найноў-

Тэхналогія стварэння і правядзення фестывалю

язжала каля 30 рыцарскіх клубаў. Мерапрыемствы ладзіліся, зразумела, ля Белай вежы — лепшай дэкарацыі для далучэння да старо-нак мінулага не прыдумаеш. Але пры ўсіх спрыяльных умовах, мяне, шчыра кажучы, мучыла думка, што ў нас штосьці ідзе не так, як патрэбна. Калі я патрапіў у Мсціслаў на аналагічнае мерапрыемства, усё стала зразумела. Калегам з Магілёўшчыны сама прырода падаравала шыкоўнае месца, дзе зручна праводзіць шматлюдныя пастановачныя баі, кантраляваць глядацкі натоўп, рэалізоўваць квіткі.

У Камянцы ж справа з прыдатнай тэрыторыяй не настолькі ідэальная. Прынамсі, у нас немагчыма выкарыстоўваць конніцу: няма ёй

■ Мікалай Громік:
"Найперш пачалі рыхтаваць тэхнічны бок. На пазабюджэт закупілі мікрафоны, маніторы ліній, мультыкар... Імкнуліся ўзбуйняць запасы прафесійнага абсталявання, на якім не сорамна будзе працаваць пачаткоўцам і знакамітым калектывам. Падбіралі моцную тэхніку, бо "Камянецкі драйв" адразу задумваўся як open-air".

шых" бяру ў двукоссе, бо ў многіх краінах Еўропы СДы выкарыстоўваюцца ўжо не першы год — многія нават пакуль што і не думаюць.

Плаці грошы — будзь харошы!

У чым жа справа, спытаеце вы? Найперш — у фінансавым складніку. Як патлумачыў "К" Алег Скарына, многія ўстановы культуры нават не запланавалі ў сваіх гадавых бюджэтах выдаткі на ўсталяванне СЭДаў. Да таго ж, для невялікіх арганізацый плата за падключэнне падобнай паслугі даволі значная.

Прывяду некалькі лічб. Як зазначыла намеснік начальніка аддзела суправаджэння інфармацыйных сістэм Нацыянальнага цэнтра электронных паслуг Наталля Шыратава, укараненне СЭДу абыйдзеца той або іншай дзяржаўнай арганізацыі ў дзясяткі мільёнаў рублёў.

— Напрыклад, усталяванне СЭД "SMBusiness" канфігурацыі "Смарт+" (на пяць працоўных месцаў) плюс падрыхтоўка карыстальнікаў да работы з дадзеным праграмным забеспячэннем абыйдзеца арганізацыі, што знаходзіцца ў Мінску, прыкладна ў 48 мільёнаў рублёў, — распавяла мне суразмоўца. — Калі ўстанова знаходзіцца па-за межамі беларускай сталіцы, тарыф на падключэнне крыху павялічыцца — звыш 49 мільёнаў рублёў. Да таго ж суправадженне дадзенай паслугі будзе каштаваць арганізацыі штомесяц яшчэ ў 1 мільён 150 тысяч рублёў.

Грошы гэтыя — зусім не малыя, і не толькі для раённых устаноў культуры ды арганізацый сферы. Напрыклад, ці зможыць "пацягнуць" дадзеную паслугу той жа Беларускі дзяржаўны ансамбль "Песняры" або Рэспубліканскі цэнтр нацыянальнай культуры, дзе працуюць усяго некалькі чалавек, а дакументазварот тут складае, мяркую, ад сілы 100-200 дакументаў на год? Для падобных арганізацый дзясяткі мільёнаў рублёў — грошы яшчэ тыя...

Па словах Наталлі Шыратавай, з гэтай праблемнай сітуацыі можна знайсці выйсце:

— Калі тая або іншая арганізацыя не можа адразу заплаціць грошы за ўсталяванне СЭДу, дык яна павінна напісаць афіцыйны ліст з просьбай аб растэрміноўцы плацяжу, напрыклад, на тры месяцы, — патлумачыла Наталля Шыратава. — Сыходзячы з майго досведу, магу зазначыць, што ўсе гэтыя заяўкі ўважліва разглядаюцца, і, як правіла, па іх прымаецца станоўчае рашэнне: мы звычайна ідзем насустрач нашым кліентам.

дзе нават разварнуцца. Паўплывалі на абставіны і рамонтныя працы падчас падрыхтоўкі горада да правядзення абласных "Дажынак": ля вежы правялі рэканструкцыю плошчы, усталявалі адмысловыя агароджы. Стала відавочным, што наша Свята сярэднявечнай культуры не зможыць выйсці на наступную якасную прыступку. Таму пачалі шукаць ідэі, каб новы праект не толькі прагучаў на вобласць, але і стаў асацыявацца менавіта з Камянецчынай.

Я сам музыкант, таму вельмі хацелася рухацца ў гэтым кірунку. Памятаеце, як некалькі дзесяцігоддзў таму вачальна-інструментальны ансамблі існавалі амаль у кожным калгасе ды сельскім клубе? На вялікі жаль, усё гэта знікла. Добра, што старшыня Камянецкага райвыканкама Андрэй Пісарык падтрымаў нашу ініцыятыву маладзёжнага музычнага форуму.

На чым рытм трываць будзем?

— Мы разумелі, што для новай справы неабходна прафесійная апаратура, таму перш-наперш па-

чэлі рыхтаваць тэхнічны бок мерапрыемства. На пазабюджэтныя грошы закупілі мікрафоны, маніторныя лініі, мультыкар... Імкнуліся пры магчымасці ўзбуйняць нашы запасы прафесійнага абсталявання, на якім не сорамна будзе працаваць пачаткоўцам і знакамітым калектывам. Спецыяльна падбіралі моцную тэхніку, бо "Камянецкі драйв" адразу задумваўся менавіта як open-air.

І вось тры гады таму запусцілі, што называецца, пробны камень: запрасілі ў Камянец некалькі гуртоў, каб распаліць у жыхароў раёна інтарэс да новага фармату масавых мерапрыемстваў. Тады яшчэ ў фору нават назвы не было. Проста "абкатвалі" праграму, каб зразумець нашы магчымасці і вывучыць патрабаванні публікі.

— Але ж, як запэўніла мяне Наталля Шыратава, вялікіх патрабаванняў да камп'ютарнага абсталявання СЭДы не прадугледжваюць: — Калі на камп'ютары ўсталяваны больш за 512 Мб апэратыўнай памяці, маецца дастаткова месца на жорсткім дыску, а ПК працуе ў 7-й ці 8-й версіі Windows, праблем у карыстальнікаў не будзе аніякіх, — адзначыла мой суразмоўца.

Так што, як вынікае, падключэнне да СЭДу сапраўды можа кожная ўстанова сферы культуры, і не толькі ў буйных раённых ці абласных цэнтрах. Натуральна, пры наяўнасці грошаў у бюджэце сваёй ці кіруючай арганізацыі. Урэшце, многія дзяржаўныя інстанцыі так пакуль што і не ўсталявалі ў сябе сістэму электроннага дакументазвароту. Таму, як адзначыла Наталля Шыратава, падключэнне названай паслугі да канца бягучага года ва ўсіх дзяржаўных установах ды арганізацыях наўрад ці будзе магчымым:

— Мы толькі зараз заканчваем падключэнне да СЭДу міністэрства і ведамстваў краіны, — адзначыла візаві. — Напрыклад, восенню плануецца поўнае падключэнне да сістэмы электроннага дакументазвароту Міністэрства лясной гаспадаркі Рэспублікі Беларусь. Мяркую, усталяванне падобных сістэм ва ўсіх дзяржаўных органах і установах будзе адбывацца яшчэ даволі працягла час, паступова, сыходзячы з фінансавых магчымасцей арганізацый. Натуральна, гэта датычыць і устаноў сферы культуры.

Дакументы ў радасць

Вось такія навіны. Між тым варты адзначыць, што электронны дакументазварот сапраўды вельмі аблягчае працу супрацоўнікаў той або іншай установы культуры. Напрыклад, нават такой вялікай, як Нацыянальная бібліятэка Беларусі. СЭД "Рэкорд" — гэтую электронную базу, дарэчы, таксама ўсталёўваюць

усім ахвотным у Нацыянальным цэнтры электронных паслуг — тут запрацавала яшчэ ў далёкім 2006 годзе. І без яе дзейнасці свае штодзённыя рабочыя будні супрацоўнікі ўжо не ўяўляюць.

— Штогод "звонку" да нас паступае прыкладна 3 тысячы дакументаў, і столькі ж адпраўляецца адказаў, — патлумачыла "К" начальнік агульнага аддзела Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Інаса Поль. — Да таго ж у нас існуе значны ўнутраны дакументазварот — дзясяткі тысяч дакументаў, якія трэба апрацаваць, адкарыктаваць, завізіраваць, адправіць адрасату... Без дадзенага СЭДу праца нашых супрацоўнікаў вельмі б замарудзілася... Таму ўсталяванне падобных сістэм, мяркую, — вялікая карысць для любой арганізацыі.

У такт з моладдзю

— У 2014 годзе стартаваў новы праект аддзела. Дарэчы, з назвай форуму прыйшлося доўга ламаць галаву. Калектыўна вырашылі, што менавіта ў слове "драйв" адчуваецца рух наперад, бачыцца мала-

дзёжны кірунак. У лагатыпе ж мы не маглі абысці сімвал нашага раёна, таму гітара месціцца на фоне Белай вежы. Таксама наш аддзел распрацаваў макет сувенірнага падарунку для кожнага з калектываў-удзельнікаў.

На плакатах пазначана: "маладзёжны праект". Так, мы не замахваліся на фестываль. На маю думку, праект — больш жывая, гнуткая канструкцыя, у яго на любым этапе можна ўносіць змяненні. А мы ж толькі пачынаем — карэктывыроўкі непазбежныя. Прынамсі, сёлета мы вырашылі ўвесці элемент невялікага спарорніцтва: па колькасці выступоўцаў будучы падрыхтаваны адмысловыя ўрны для галасавання. Уладальнік прызу глядацкіх сімпатый атрымае добрую акустычную гітару і выступіць на другі дзень фестываля разам з хэдаўнерамі — гуртом "Apple Tea" (дарэчы, іх лідар Ігар Сацвіч — наш зямляк!). Наступным летам спадзяюся ўвесці ў рэгламент абавязковае выкананне кампазіцыі на беларускай мове.

Згодна з пастановай, агульная сума бюджэтнага фінансавання праграмы за пяцігодку паменшыцца на 11% — з 314 да 277 мільярд рублёў. Бюджэты скарацяцца адразу ў некалькіх падпраграмах — менш выдаткуюць на "Электронны ўрад", "Электронная ахова здароўя", "Электроннае навучанне і развіццё чалавечага капіталу", "Электронную занятасць і сацыяльную абарону насельніцтва". Самым значным будзе памяншэнне выдаткаў на "Электронны ўрад" — замест 23 мільярд рублёў на яго ў гэтым годзе выдаткуюць толькі 8 мільярд рублёў.

Усё гэта азначае толькі адно: запісвацца ў бібліятэку сёння і заўтра трэба пакуль гэтак жа, як і ўчора: прыйшоўшы самастойна ва ўстанову культуры... Што ж, паразмаўляць з дасведчаным бібліятэкарам нашмат больш цікава, чым з бяздушнай электроннай машынай... А разумных супрацоўнікаў бібліятэк, як кажуць, на наш век яшчэ хопіць... Прынамсі, я ў гэтым перакананы.

Усё гэта азначае толькі адно: запісвацца ў бібліятэку сёння і заўтра трэба пакуль гэтак жа, як і ўчора: прыйшоўшы самастойна ва ўстанову культуры... Што ж, паразмаўляць з дасведчаным бібліятэкарам нашмат больш цікава, чым з бяздушнай электроннай машынай... А разумных супрацоўнікаў бібліятэк, як кажуць, на наш век яшчэ хопіць... Прынамсі, я ў гэтым перакананы.

Усё гэта азначае толькі адно: запісвацца ў бібліятэку сёння і заўтра трэба пакуль гэтак жа, як і ўчора: прыйшоўшы самастойна ва ўстанову культуры... Што ж, паразмаўляць з дасведчаным бібліятэкарам нашмат больш цікава, чым з бяздушнай электроннай машынай... А разумных супрацоўнікаў бібліятэк, як кажуць, на наш век яшчэ хопіць... Прынамсі, я ў гэтым перакананы.

дзёжны кірунак. У лагатыпе ж мы не маглі абысці сімвал нашага раёна, таму гітара месціцца на фоне Белай вежы. Таксама наш аддзел распрацаваў макет сувенірнага падарунку для кожнага з калектываў-удзельнікаў.

На плакатах пазначана: "маладзёжны праект". Так, мы не замахваліся на фестываль. На маю думку, праект — больш жывая, гнуткая канструкцыя, у яго на любым этапе можна ўносіць змяненні. А мы ж толькі пачынаем — карэктывыроўкі непазбежныя. Прынамсі, сёлета мы вырашылі ўвесці элемент невялікага спарорніцтва: па колькасці выступоўцаў будучы падрыхтаваны адмысловыя ўрны для галасавання. Уладальнік прызу глядацкіх сімпатый атрымае добрую акустычную гітару і выступіць на другі дзень фестываля разам з хэдаўнерамі — гуртом "Apple Tea" (дарэчы, іх лідар Ігар Сацвіч — наш зямляк!). Наступным летам спадзяюся ўвесці ў рэгламент абавязковае выкананне кампазіцыі на беларускай мове.

Заканчэнне артыкула чытайце на старонцы 12.

Фотасюжэт нумара

"Біблія#кантакт" усталяваны!

Гомельская абласная ўніверсальная бібліятэка імя У.І. Леніна днямі правяла Фестываль маладзёжных культур "Біблія#кантакт". Некалькі момантаў акцыі — у фотасюжэце нумара.

ФОТАФАКТ

Дні духоўнай культуры

Дні духоўнай культуры Расіі ў Беларусі стартавалі ў Мінску на гэтым тыдні. Імпрэзы ў рамках падзеі працягнуцца да 2 ліпеня. Сярод гарадоў-удзельнікаў не толькі сталіца, але і Брэст ды Лоеў. Пад час адкрыцця Дзён духоўнай культуры паміж міністэрствамі культуры дзвюх краін была падпісана Праграма супрацоўніцтва на 2015 — 2017 гады.

Фота Аліны САЎЧАНКА

Дзяжурны па нумары

Паўтараць не стамлюся

Хто стане спрачацца, што адносіны да мінулага сваёй краіны — паказчык маральнага здароўя нацыі. Мінулае — гэта сваеасаблівае багацце, якое пераходзіць да нашчадкаў як спадчына. Гісторыя нашай Беларусі поўная мноства радасных, гераічных, але і трагічных старонак, ні адну з якіх не выкрэсліш з народнай памяці. Нам так патрэбна не адмаўляцца ад нашай гісторыі, а ганарыцца ёю, вывучаць яе і, галоўнае, памятаць пра тых, хто яе ствараў, рызыкуючы жыццём.

Барыс КРЭПАК

Перамога ў Вялікай Айчыннай — асаблівы час для нашай краіны. Перажытыя ў той вайне нягоды, страты, праяўлены народам патрыятычны парывы адгукнуліся на ўсіх пасляваенных пакаленнях. І сёння, у год 70-годдзя Вялікай Перамогі і 71-й гадавіны вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў, мы зноў у думках вяртаемся да далёкіх ваенных часоў, калі фашызм пагражаў чалавецтву. Галоўны ўрок Перамогі: мір трэба захоўваць, і Хатыні, Трасцянец, Азарычы, Дальвы не павінны паўтарыцца. Разумею, што гучыць тое мо і банальна, бо гэтыя трагічныя назвы даўно ва ўсіх на слыху, але, тым не менш, паўтараць такія сентэнцыі не стамлюся. Бо баюся, што не ўся сучасная моладзь у курсе...

Герой майго эсэ на старонцы 15 гэтага нумара "К" вельмі цаніў паззію Аляксандра Твардоўскага. Адночы, паказваючы ў сваёй майстэрні карціну "Жыццё працягваецца", ён прачытаў мне такія радкі паэта:

*Прошла война, прошла страда,
Но боль взывает к людям:
Давайте, люди, никогда
Об этом не забудем.
Пусть память верную о ней
Хранят, об этой муке,
И дети нынешних детей,
И наших внуков внуки...*

Тады я не вельмі прасякнуўся шчымлівымі радкамі. Верш як верш, добры... Але потым, ужо пасля смерці майго героя, прыгадаў тую даўнюю сустрэчу ў майстэрні на вуліцы Савецкай, непадалёк ад Дома ўрада, задумаўся...

Зігмунд Фрэйд некалі казаў, што чалавеку ўласціва хутка забываць усё благое і доўга памятаць пераважна добрае. Але, на маю думку, вялікі філосаф-псіхіятр забыўся дадаць, што благое і добрае ўспрымаюцца людзьмі па-рознаму і нават могуць увугле мяняцца сваімі месцамі: што для аднаго будзе добра, іншаму — блага, і наадварот. Так адбываецца і зараз, напярэдні святаў у гонар вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Здавалася б, усё зразумела: гісторыя нашай Радзімы эпохі Вялікай Айчыннай вайны стала ўжо як бы аб'ектыўнай рэальнасцю, дзе ў сваёй аснове нічога нельга ні адняць, ні дадаць. Але і цяпер у грамадстве аэжкі падазей апошняй сусветнай вайны ў нейкай ступені палярызаваліся. Я не раз пісаў пра гэта і зараз не стану паўтарацца.

І вось ужо пра партызанскую вайну ў Беларусі як пра нацыянальна-вызваленчую нібыта і размовы быць не можа (сведчаць некаторыя матэрыялы з Сеціва)... Як, маўляў, можна думаць, што беларусы, — гэты талерантны народ, — ды раптам сталі аказваць узброенае супраціўленне гітлераўскай ваеннай машыне, перад якой у 1941-м аж да самай Масквы з цяжкімі стратамі адступала рэгулярная Чырвоная армія. Ды такое супраціўленне, у выніку якога было вызвалена ад ворага каля шасцідзясці працэнтаў тэрыторыі Беларусі і за якое наша рэспубліка была ўведзена ў склад краін-заснавальніц ААН!

Так яно ў сапраўднасці і было. Таго не адмаўляюць, зрэшты, і савецкая, і постсавецкая гістарыяграфія.

Пра тлумачэнне ж таго, чаму я раблю менавіта такі ўступ да эсэ пра мастака і мастацтвазнаўцу Леаніда Дробава — героя майго новага аповеду, — чытайце ў самім артыкуле.

K

Эсэ пра Леаніда Дробава — на старонцы 15.

Дзіцячая тэатральная творчасць — школьная, часам з прыцэлам на будучую прафесійную, ці проста аматарская, без аніякіх "далёкіх мэт", — тэма заўсёды актуальная. І асабліва — у Год моладзі. Тым больш, што цяперашні навучальны год пачаўся адразу некалькі падрыхтаваных дзецямі (на чале з дарослымі, вядома) спектакляў, якія можна абмяркоўваць і ацэньваць па самым высокім мастацкім рахунку, пакідаючы месца для адкрытых разваг і дыскусій: маўляў, а што далей?

Надзея БУНЦЭВІЧ

"Героямі" публікацыі сталі тры спектаклі, гораца падтрыманыя крытыкамі і знаўцамі: двухактовы балет "Дзюймавачка" Балетнай школы Марыны Вежнавец, "Аліса ў Залюстроўі" тэатральнага аддзялення Дзіцячай харэаграфічнай школы мастацтваў № 2 г.Мінска (Гран-пры Трэцяга Мінскага міжнароднага дзіцячага тэатральнага форуму "Крокі") і "Гісторыя Мушкі-зелянушкі і Камарыка-насага тварыка" Узорнага тэатра-студыі "Трыумф" Барысаўскага палаца культуры (Гран-пры X Адкрытага абласнога фестывалю дзіцячай тэатральнай творчасці "Чароўны куфэрак").

Ва ўсіх гэтых праектах адна праблема — далейшае жыццё ўдалых пастановак. Кожны калектыў вырашае яе па-свойму.

Адметнасць "Дзюймавачкі" — найперш, у арыгінальнай, музычнай знаёму кампазітару музыцы, у прафесійна выкананых сцэнічных строях і сцэнаграфіі, а праз усё гэта — у далучэнні дзяцей, нават зусім маленькіх, да балетнай класікі, папулярнасць якой сярод моладзі цяпер значна ніжэйшая за іншыя танцавальныя кірункі. Ётаму спектаклю пашанцавала больш, чым іншым. Пры падтрымцы Міністэрства культуры краіны ён прайшоў ажно пяць разоў, прычым усё паказы былі разлічаны на самую шырокую публіку: два — на сцэне Палаца чыгуначнікаў, тры — у Палацы прафсаюзаў. Раней па тым жа прынтцыпе Балетная школа Марыны Вежнавец паказвала пастаўленую на дзяцей-выканаўцаў "Спячучую прыгажуню" (часам далучаючы да спектакля гала-канцэрт балетных зорак): зала бярэца ў арэнду, прадаюцца білеты. Паводле планаў, да гэтых дзвюх казак у будучым павінен далучыцца дзіцячы "Шчаўкунок".

"Аліса ў Залюстроўі" — абсалютна іншая. Ёта цалкам гатовы фестывальны спектакль. А гэтым азначэннем, як няцяжка здагадацца, пазначаюцца ў нас творчыя эксперыменты, зварот да сучасных тэхнік і стыляў. Спектакль вырашаны як тэатр абсурду. Галоўнае ў ім — зусім не фарбы (ён вытрыманы ў строга графічнай чорна-белай гаме з нечаканымі каларовымі дадаткамі, пачынаючы з чырвонага), а пастаянны ператварэнні, тэатральная гульня, якая вядзе да глыбокіх філасофскіх абагульненняў.

Яго таксама паказвалі пяць разоў. З іх два — на фестывалю ў Мінску і Любані. Астатняе — "закрытыя" паказы на рэпетыцыйнай сцэне (калі можна так назваць закулісе Новага драматычнага тэатра) і на семінары Міністэрства адукацыі для выкладчыкаў і кіраўнікоў дзіцячых тэатральных студыі і гурткоў.

"Мушка-зелянушка..." — найцікавая адаптацыя вершаванай казкі Максіма Багдановіча не толькі для тэатра, прычым без звычайнай дэкламацыі тэксту, але і для падлеткаў і моладзі. Ёты спектакль, з аднаго боку, пластычны, што ўжо само па сабе выклікае цікавасць. З другога ж — цалкам "павухальны", ды без аніякіх "натэатый": асновы сямейнага жыцця выкладаюцца ў ім весела, з гумарам, вельмі дасціпна, на зразумелай падлеткам мове.

Ёты спектакль тры разы паказалі дома, на малой сцэне Барысаўскага палаца культуры, пад дахам якога існуе тэатр-студыя "Трыумф" (з іх адзін раз — у праграме гарадскога фестывалю "Тэатральны марафон"), і на фестывалі ў Любані. Паводле па-

Як займець пракат удалых дзіцячых спектакляў?

Дзеці, куды вас падзеці?

Пярэдняга раскладу, можна будзе ўбачыць яго і ў Мінску — у канцы лістапада, на Міжнародным фестывалі студэнцкіх тэатраў "Тэатральны куфар".

Здавалася б, ніякай праблемы няма: спектаклі ўсё ж даходзяць да гледача. Але ж...

"Дзюймавачка"

Салістка Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі Марына Вежнавец, адкрыўшы сваю прыватную школу, адразу пачала клапаціцца не толькі пра самі заняткі харэаграфічнай класікай, але і пра рэалізацыю іх вынікаў на сцэнічных пляцоўках. Навучэнцы ўдзельнічаюць у разнастайных конкурсах па-за межамі Беларусі, становяцца там пераможцамі. Але выйсці на вялікую сцэну могуць не толькі лепшыя з лепшых, а і пачаткоўцы. Бо спектаклі, што кіраўнік ставіць яшчэ і як балетмайстар, заўсёды масавыя і рэалізуюць магчымасці вучняў рознага ўзросту падрыхтоўкі. Усё гэта яшчэ больш папулярнае класічную харэаграфію, зацікаўлівае ў ёй дзяцей.

Каб з'явілася "Дзюймавачка", Марына Вежнавец звярнулася да кампазітара Алега Хадоскі, які гадоў 25 таму стварыў дзіцячы балет "Залаты ключык", нідзе дагэтуль не пастаўлены. Музыка тая была запісана на Беларускім радыё, увайшла ў яго фонды, але так і заставалася толькі гэткай "аўдыяверсіяй" балета. Харэограф адбрала нумары, якія маглі б паказаць да новай казкі. Астатнюю музыку — замовіла кампазітару.

У выніку атрымалася новая высокапрафесійная партытура паўна-вартаснага двухактовага балета, разлічаная на вялікі сімфанічны аркестр. Кампазітар настолькі адказна падышоў да справы, што нават перарабіў многія гатовыя фрагменты, больш шчыльна прыставаўшы іх да новага лібрэта. Праўда, не меў магчымасці зрабіць якасны аркестравы запіс, таму частка музыкі была агучана ў камп'ютарным варыянце, дзе імітаваліся інструментальныя тэмбры. Але усё роўна было чуваць усю прыгажосць партытуры, багатай на яркую каларыстыку і

запамінальныя (пры гэтым зусім не прымітыўныя, як часта пішуць для дзяцей) мелодыі, з адбудавамай музычнай драматургіяй.

Мастаком быў запрошаны Ілья Падкапаеў, на той час яшчэ студэнт Віцебскага тэхналагічнага ўніверсітэта. Паверыць у тое, што гэта ўсяго толькі "студэнцкая" праца, даволі цяжка. Усё зроблена надзвычай прафесійна, з вялікай выдумкай, неабмежаванай творчай фантазіяй, цудоўным разуменнем псіхалогіі маленькіх гледачоў і такіх жа маленькіх артыстаў (бо апошнім павінна быць зручна танцаваць ў сцэнічных строях). Дададзім, што ў мастака, у адрозненне ад звычайнай тэатральнай практыкі, амаль не было памагатых: усе заднікі ён распісаў сам. Застаецца толькі шкадаваць, што гэкія тэатральныя схільнасці маладога творцы пакуль не заўважаны нашымі прафесійнымі і найперш харэаграфічнымі калектывамі, пачынаючы з балетнай трупы Вялікага тэатра. Бо работы маглі б склаці добрую канкурэнцыю іншым творцам.

Што ж тычыцца ўласна харэаграфіі, дык Марына Вежнавец, адпаведна з задачамі і кірункам сваёй школы, узяла курс выключна на балетную класіку. Але гэта не заўсёды спалучаецца з абліччамі саміх казачных персанажаў, дзе да некаторых так і хочацца дадаць крыху брэйку ці ханца б стылістыкі характарных танаў.

Тым не менш, відавочна, што дзеці навучаны не проста добра, а выдатна. Харэограф разумее, што падуладна дзецям у такім узросце, а што не. Таму нідзе не ўзняе гледацкай няёмкасці за "парадымнае" выкананне балетных па, як гэта часта бывае пры аматарскай інтэрпрэтацыі выкананні класікі. Задзейнічаны — усе. А некаторыя выконваюць не па адной, а па некалькі розных роляў, што прывучае дзяцей да хуткага перавасабоджвання.

Ды ўсё ж гэты балет так і прасіцца на прафесійную сцэну. Ёсць цалкам гатовая партытура, мастацкае афармленне (ці, улічваючы куды большыя магчымасці тэатраў, самі мастацкія ідэі сцэнаграфіі і касцюмаў). Лібрэта заўсёды можна крыху перайначыць, а можа і дапрацаваць. У тэатраў існуе попыт на падобны рэпертуар: дзіцячых спектакляў, а тым больш харэаграфічных, катастрофічна не хапае, новыя ды новыя пакаленні дзяцей выходзяць усё на тых жа балетах, якія глядзелі іх бацькі і бабулі-дзядулі.

Што ў Залюстроўі?

Рэжысёры і педагогі Віргінія Тарнаўскайтэ і Аляксандра Некрыш, працуючы з дзецьмі, заўсёды здзіўляючы і выбарам рэпертуару, і нечаканасцю яго прачытання, і разнастайнымі пастаноўчымі ідэямі, што тычацца не толькі ўласна рэжысуры, але і мастацкага афармлення. Немагчыма паверыць, што ў "Алісе..." усё зроблена ўласнымі рукамі выкладчыкаў Школы мастацтваў, вучняў і іх бацькоў. Вялізнае шахматнае поле — з чорных і белых тканін, спляценне якіх становіцца чымсьці нахштальт дзіўнага абрадавага дзеяння. Сцябліны ружы і лілій — з пластмасавых "вясёлак"-спружынак, што бы-

лі гульнёвым хітом у 1990-я. Грыва Льва — з веніка. Рог Адзінарага — з кухоннай лейкі. Рыцарскае абмандзіраванне — з бліскучых металічных тарак-талерак-бляшанак ды іншых гаспадарчых прылад. Цікава, што такое рашэнне не глядзіцца "скідкай на беднасць" — наадварот, становіцца заканамерным зваротам да мінімалізму, багатага на асацыяцыі і перакруты, як у сапраўдным Залюстроўі. Дзеці граюць настолькі натуральна, размоўна і пластычна дасканала, што пры ўсіх тэатральных умоўнасцях пачынаеш успрымаць відовішча "гнуткай" сюррэальнасцю.

— Мы гатовы паказаць пастаноўку і далей, — гаворыць намеснік дырэктара па вучэбна-выхаваўчай рабоце ДМШМ № 2 Людміла Семіжон. — Касцюмы не раздаем, пачнем з "Алісы..." новы сезон. Ёсць прапановы ад школ. Думаем, што за лета неяк вырашым пытанне з пляцоўкай. Нам не патрэбна вялікая сцэна Новага драматычнага тэатра, у адным будынку з якім мы змяшчаемся. Нам хопіць таго кавалка закулісы, дзе спектакль ставіўся і дзе ён паказваўся. Засталося дамоўцца з кіраўніцтвам згаданага тэатра, каб нам давалі такую магчымасць хаця б па панядзелках, калі ў тэатры выхадны.

Сродак ад скрухі

Ці проста змусіць падлеткаў іграць у тэатры мух, камароў, сабак ды іншых казурак, жывёл? Ёткі "ТЮГ"авы варыянт у такім узросце не праходзіць, у лепшым выпадку вам кінучы агідліва: "Мы ўжо не дзеці!". А вось у барысаўскім тэатры-студыі "Трыумф" што ні спектакль (да цяперашняй "Мушкі-зелянушкі..." дададзім "Райскае жыццё", што было пастаўлена ранейшым кіраўніком і атрымала ўжо некалькі Гран-пры) — скрозь менавіта такія героі. І трэба бачыць, як задаволены пры гэтым юнакі і дзяўчаты. Бо іграюць не казачных "сюсіпусі", а саміх сябе — дакладней, "гуляюцца" з набалелымі праблемамі, бы з мячыкам, задаючы вострыя для свайго ўзросту пытанні і адказваючы на іх.

Ад Багдановіча засталася хіба некалькі радкоў, якімі таксама "гуляюцца", бы ў рэха. Адштурхнуўшыся ад беларускіх "Таўкачыкаў" (у тым ліку, ад той версіі, што была ўвасоблена на кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, з ідэяй дадаць у танцавальны "сюжэт" пеўнікі), малады рэжысёр і кіраўнік "Трыумфа" Аляксей Дзімінчык спраўна тэа амаль гадзіннае палотнішча, дзе праз пластыку, на беларускай нацыянальнай аснове, з гумарам, іроніяй (а часам і пранізліва, да трагедыйнага напалу) пераказваецца гісторыя магчымага, ды не спраўджанага сямейнага шчасця.

— У Барысаве мы паказвалі гэты спектакль у Малой зале Гарадскога палаца культуры імя Максіма Горкага. Яна разлічана на 180 месцаў, а больш у нашым горадзе мы і не збярор. Прэм'ера ішла па білетах, другі паказ быў мэтавы, для школ. У невялікіх гарадах колькасць гледачоў абмежаваная, а выехаць кудысьці з пастаноўкай — фінансава немагчыма. Адзіны варыянт — калі запрашаюць у фестывальную праграму.

Ёта праблема хвалюе не толькі тэатр-студыю "Трыумф", яна тычыцца практычна ўсіх падобных калектываў. Можа, у кагосьці з чытачоў ёсць напрацаваныя выйсце? Падзяліцеся імі на старонках "К" ці праз сацыяльныя сеткі.

K

Мой улюблёны філолаг — Галіна Барташэвіч, аўтар тома "Дзіцячы фальклор" з акадэмічнага збору вуснай спадчыны нашага народа — пачынае лекцыі з пытання: "Ведаю краіну, дзе школьнікі штодня пачынаюць заняткі са спеваў народнай песні. Што гэта за краіна?" Пасля таго, як аўдыторыя дэманструе веды па геаграфіі Усходняй Еўропы, Азіі і Афрыкі, спадарыня Галіна "прышпільвае" яе адказам: "Не, шанюныя, гэта — не Румынія, не Паўночная Карэя, не Мазамбік... Гэта — Нарвегія".

Мы сёння менш, чым хацела-ся б, звяртаемся да сваёй песні, танца, традыцыйных музычных інструментаў. Нават, калі трэба адзначыць прыхільнасць да культуры продкаў, абіраем нешта матэрыяльнае — вышымайка, замкі і палацы, слукі паясы. А "дызайнерскі і культурыны прарыў" Японіі, Кітая, Скандынавіі, іншых краін "тэхнасацыяльнага авангарду стагоддзя" пабудаваны перадусім на шанаванні ўласнай нематэрыяль-

Канвертаваная этніка

Т Э К С Т

Вячаслаў КАЛАЦЭЙ,
загадчык кафедры этналогіі і фальклору
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
культуры і мастацтваў

най этнаспадчыны, што і стварае ўмовы для іх стабільнага існавання ў сучасным свеце.

Адна з постсавецкіх краін, што найдынамічна крочыць скрозь міленіум — Казахстан — вырашыла адзначыць юбілейны для сваёй сваёй дзяржавы 2015 год (550-годдзе Казахскага ханства) менавіта фестывалем фальклору. "Свята дзяржаўнасці — надзвычай важная падзея, таму фэст з запрашэннем фальклорных ансамблей і музыкантаў сусветнага ўзроўню дасць магчымасць нашым сябрам не толькі прадставіць культуру і традыцыі сваіх народаў, але і паспрыяе зараджэнню новых творчых звязкаў, захаванню сяброўства, узаемаўзбагачэнню культур у імя захавання і развіцця мастацтва ды чалавека", — адзначыла стваральнік фестывалю, кіраўнік упраўлення культуры Акмолінскай вобласці Саўле Бурбаева.

Фестывальная афіша "Поклічу стагоддзяў-2015" (так з казахскай мовы перакладаецца назва форуму ў горадзе Какшэтай, што месціцца ў адной вобласці з казахскай сталіцай Астаной) уражвала. Колькасная перавага тут была на баку майстроў усходніх "шаманскіх" гарлавых абертонных спеваў, віртуозаў-выканаўцаў на "рыкаючых" бубнах, звонкіх струнных інструментах, гуртоў гнуткіх усходніх танцаўшчыц. Пяцёра маладых салістаў-віртуозаў і дзевяць фальклорных маладзёжных ансамбляў з Казахстана, Расіі, Беларусі, Манголіі, Кітая ўзялі ўдзел у фестывальнай праграме. На гэтым стракатым фоне казахскі мультыінструменталіст, спявак і кампазітар Едыль Хусаінаў (яму апладзіравалі "Карнэгі Хол", "Кэнэдзі Цэнтр", парыжская Асамблея UNESCO), алтайскі сказіцель Балот Байрышаў (аўтар саўндтрэка блок-

бастара "Паляванне на піранню", уладальнік прэміі UNESCO за захаванне і прапаганду этнакультуры), башкірскі віртуоз-кубызіст Міндзігафур Зайнатдзінаў (пераможца нарвежскага конкурсу выканаўцаў на варгане з удзелам музыкантаў з 36 краін), іншыя зоркі этнікі сусветнага ўзроўню нават і не моцна "зіхацелі"... Але не ўслухоўвацца ў іх асвечанае сівай даўнінай мастацтва цяжка — зацягвае, як струмені горных рэк паўночнага Казахстана, і вабіць, як шапкі туману на навершы яго гор.

Не дзіўна, што менавіта ў гэтых мясцінах акадэмік Вярнадскі завяршыў трактат пра наасферу, тут пэўны час жылі айчыныя ўцекачы ад прыгнёту царызму і эвакаваныя ад фашысцкай навалы мастакі і навукоўцы з Беларусі... Прадстаўнікоў нашай краіны на этнафоруме — ансамбль "Раме" Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў — сустракалі шчыра і сардэчна. Умовай ўдзелу ў фэсце былі этнаграфічнасць і адпаведнасць "караням", таму пазнаёміўшыся з візітоўкай мінскіх студэнтаў (набліжаныя да аўтэнтчных спеваў, назбіраны на этнаграфічнай практыцы плясавы і дударскі рэпертуар, касцюм Цэнтральнай Беларусі, адноўлены

Людмілай Дамнянковай і Вольгай Рэднікінай) арганізатары "Поклічу стагоддзяў" не толькі іх запрасілі, але і ўзялі на сябе фестывальныя выдаткі мінчан, якія склалі больш за пяць з паловай тысяч еўра... Ну, хіба беларуская традыцыйная культура дрэнна канвертуецца?.. Дарэчы, казахі ўсе пяць фестывальных дзён (12 — 16 чэрвеня) падкрэслівалі, што чакалі ад Беларусі нарэшце не стылізаванага, а менавіта "сапраўднага" народнага мастацтва, што ў выніку і атрымалі.

Магчыма, дыплом і ўзнагароды, якія "Раме" прывезлі на сваю кафедру этналогіі і фальклору, прымусяць іх калег па ўстанове і суайчынным задумачам пра тое, што ўжо разумеюць маючыя мадэрныя будынкі "сусветна-трэндавых" японскіх архітэктараў у Астане, адну з найбольш сучасных банкаўскіх сістэм і адаптаваную да сучаснасці двухузроўневую ўніверсітэцкую адукацыйную лясвіцу казахі: "Традыцыйнае мастацтва — невынішчальнае. Менавіта яно дапамагае людзям кахаць, спачуваць, вучыць шчырасці, узвышае душу і пачуцці. Гэта сапраўды — мова міжнацыянальных зносін і духоўнага адзінства чалавецтва". Менавіта такімі словамі арганізатары ўрачыста завяршылі "Поклічу стагоддзяў-2015".

Як характар і менталітэт

м е р к а в а н н е

Культура не церпіць наступу навукова-тэхнічнага прагрэсу, саблівя яе матэрыяльная частка. Самі разумеюць, што калі ў крамах ёсць шклянныя ці парцеляныя посуд, калі ёсць прамысловыя тэкстыль, штампаваныя прадметы побыту, то, канешне, ганчары пакінуць сваю працу, ткачыкі перастануць ткаць, мы адмовімся насіць традыцыйны касцюм. Карацей, гэта аб'ектыўная з'ява, характэрная для ўсяго свету.

Яўген САХУТА, доктар мастацтвазнаўства, прафесар, старшыня Беларускага саюза майстроў народнай творчасці

важаў так: пройдзе некалькі дзясяткаў гадоў, і гэта знікне, як страцілася ў заходніх краінах. Але, на шчасце, як і іншыя навукоўцы, я памыляўся. Наступілі новыя часы, Беларусь набыла незалежнасць і літаральна на вачах актуалізаваліся іншыя працэсы. У нас адкрыліся вочы на скарбы, якія мы ледзь не страцілі. Гэта проста дзіва, што за некалькі гадоў у свядомасці прынамсі часткі народа адбыліся неверагодныя працэсы! А ў 1980-я гады нам убівалі ў галаву, што ўсё гэта нам не патрэбна, маўляў, навукова-тэхнічны прагрэс забяспечыць усім неабходным. Нашто ж нам тое ганчарства ці ткацтва?

Заходзіў я калісьці да апошняй ткачыкі на ўсю вёску (хаця раней ткалі ў кожнай хатцы), а яна кажа, што робіць гэта таму, што ў яе душа просіць. Яна гэтыя поспілікі тчэ ды кладзе ў шафу, бо людзі з яе смяюцца: нашто табе гэта трэба, калі ў краме можна набыць сабе тую пакрыўку? А

■ Але новыя часы вырашылі інакш. **Беларусы задалі сабе пытанне: чым мы вылучаемся сярод суседзяў і ўвогуле сярод народаў? Відаць, не лядоўнямі альбо тэлевізарамі: яны не горшыя, але і не лепшыя. А вось традыцыйнай культурай — так, таму што яна ў кожнага народа свая, як і характар ці менталітэт — непаўторная.**

ткаллі тая яшчэ распавядала: падарыла сваякам у горад, а яны падарунак выкінулі, бо саромеюцца такога "вяскованага" вырабу. А вось у магазіне — як у людзей! Падобнае светаўспрыманне пачало настолькі моцна ўваходзіць у свядомасць, што аўтэнтчныя вырабы сталі ўспрымацца ці як музейныя аtryбут, ці як

сведчанне адсталлага мінулага. Такім чынам зніклі рэшткі традыцыйных рамёстваў.

Але новыя часы вырашылі інакш. Беларусы задалі сабе пытанне: чым мы вылучаемся сярод суседзяў і ўвогуле сярод народаў? Відаць, не лядоўнямі альбо тэлевізарамі: яны не горшыя, але і не лепшыя за астатнія. А вось традыцыйнай культурай — так, таму што яна ў кожнага народа свая, як і характар ці менталітэт — непаўторная.

І вось літаральна за некалькі гадоў мы бачым, што сёй-той з моладзі ўжо можа апрануць касцюм у нацыянальным стылі, няхай сабе толькі ў час свята. Могуць некаторыя засесці і за ганчарны круг ці выцягнуць з бабулінага куфра забытую поспілку ды заслаць у сваёй гарадской кватэры ёй мэблю. Чаму? Таму што такой поспілкі больш няма ні ў каго!

Калі да нас прыязджаюць еўрапейцы, яны жахуць: "Ну, дзе мы можам паглядзець вашу традыцыйную культуру". І вельмі добра, калі яны трапляюць на нейкую акцыю, якія раз сталі вельмі папулярнымі, на фестываль, выстаўку, свята ці конкурс. Там мы ва ўсёй краіне можам паказаць свае культурныя магчымасці...

Занатавала Аліна САЎЧАНКА

Рэпліка пра...

А мо капліца?

Уладзімір ГОЛУБЕЎ, пенсіянер

З вялікай цікавасцю пазнаёміўся з публікацыяй Барыса Крэпака "Летапісец партызанскай эпопеі" пра мастака Сяргея Раманава і яго творчасць.

Я чалавек паспяваеннага пакалення, але дыханне мінулага вайны яшчэ адчуваў шмат гадоў. Да і выхаваны я на кнігах пра Лёню Голікава, Марата Казея, Зіну Партнову... Новаму пакаленню можна смела браць прыклад і з Сяргея Раманава. Дзякую яму за яго ўспаміны, за творы аб мінулай вайне. Нізкі паклон такім людзям, добрая, светлая ім памяць!

Некалі ў свае школьныя гады я быў знаёмы з Іванам Ахрэмчыкам, які жыў на вуліцы Ульянаўскай. І неаднаразова я чуў тады ад яго наступную думку. Ён марыў, каб на рагу вуліц Беларуская і Ульянаўская, у скверыку, была пабудавана каплічка ў памяць пра ўсіх загінулых у гады Вялікай Айчыннай вайны жанчынаў і іх дзетках. Бо яны маюць права на гэтую светлую памяць. Сёння — яны ўсе святлыя.

У Арменіі тыя людзі, што загінулі ў час турэцкага разбою, генацыду 1915 года, абвешчаны святымі... Бо гэта боль, цяжкая памяць, страта культурнага пласту ў гісторыі... Ну а што мы, беларусы? З сумам назіраю, што нават Вялікідзень ці Дзень Перамогі ў нас робяцца звычайнымі днямі адпачынку. Так і губляецца памяць пра мінулае. Я ж кожны раз, калі бываю на вуліцы Беларускай, стаю ля Свіслачы, згадваю Івана Ахрэмчыка ды ўсіх загінулых. Хто ведае, можа, і сапраўды аднойчы з'явіцца такая каплічка...

Не так даўно ў мяне запыталі, чаму "многія ўдзельнікі "Песняроў" розных складаў абвешчаюць выдатнай тую ці іншую музыку і яе выканаўцаў, а вось ансамбль, у якім самі ўдзельнічалі, нярэдка змешваюць і ўтоптаюць вядома з чым і вядома ў што?"

Добрае пытанне, паколькі я сам з тых людзей, якія не шкадуюць слоў, каб выказаць негатывнае стаўленне да пэўных фактаў існавання "Песняроў", у тым ліку на адрас калег, калі яны, з майго пункту гледжання, гэтых слоў заслугоўваюць. А ўхвала, да прыкладу, ад мяне гучыць значна радзей.

Панаванне негатыву ў "каляпесняроўскім" коле трапна заўважана. Я і сам падобнае стаўленне заўважаю, у тым ліку і сярод удзельнікаў нашага калектыву, "Беларускія

Негатыў і "дзіды"

м е р к а в а н н е

Уладзіслаў МІСЕВІЧ,
заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь

песняры", на адрас "Песняроў". І, сталяючы, імкнуся неяк мякка прыцягнуць увагу хлопцаў, што ўсё ж не лёгка выказацца ў пэўным тоне публічна. Зрэшты, для музыкантаў, якія доўгі час у прафесіі, рэзкія словы — своеасаблівы спосаб узаемаадносін з калегамі, з публікай. У іх ёсць момант гульні, нейкага какецтва.

Але калі глядзець глабальна, то, на мой погляд, крытычнае і нават скептычнае стаўленне да той з'явы, у стварэнні якой мы бралі ўдзел, — факт хутчэй станоўчы, чым адмоўны. Бо яно выклікана максімальнай самакрытычнасцю (але

не па-за межамі), выхаванай у нас Уладзімірам Мулявіным. Прафесійнае самаедства ў чыстым выглядзе! Але калі спраецываваць якасць на адэкватных музыкантаў і артыстаў, прыходзіш да высновы: усе самаеды! Я тое ж адчуваю пасля кожнага канцэрта, ведаю і меркаванні кожнага з артыстаў "Беларускіх песняроў": ледзь штосьці не задалося на сцэне — усе ходзяць падаўленьня. (І тут ужо не "Песняры" вінаватыя!) А паколькі ў сілу прафесіі мы ўвесь час на працы, часта ўзнікае азначнае: "А вось гэтыя хлопцы робяць лепш!". Падобныя думкі прымуша-

юць трымаць сябе ў форме, весці інтэнсіўны разумовы працэс і дзейнічаць на вынік, які адзіна важны ў нашай справе.

Але і раней справа ішла гэтакім жа чынам: праграму зрабілі — выдатна, але неўзабаве, у працэсе яе "абкаткі", адчуванні пайшлі на спад — і трэба рабіць нешта новае: вось песня ідзе не так, як раней, а тут і праграма аказваецца "заезджанай". І Мулявіна доўгі час не пакідала творчая незадаволенасць бягучай сітуацыяй. Патрэбны быў пошук чагосяці новага — інакш даўно б усе забыліся на нашу кантору. Штосьці было — ну і няхай, а што будзе далей? Вось аб чым варта думаць! Можа, поспех прыйшоў апошнім разам? Як яго ў такім выпадку затрымаць, прадоўжыць? Падобнае стаўленне выглядае сёння элементам "песняроўскай" школы. І яе ідэя працуе больш за сорок гадоў, што здзіўляе і ўражвае.

Па вялікім рахунку, у сітуацыі з крытыкай і самакрытыкай з боку колішніх артыстаў ансамбля "Песняры" я праблемы не бачу. Не на кагосьці, а на сябе нагаворваем. Калі мы існуем у музычным светаадчуванні з негатывным налётам адносна "Песняроў", значыць, такая сёння ацэначная шкала. Ды і звычка ўжо выпрацавалася ўсё ўспрымаць менавіта ў падобным святле праз пастаянныя высьвятленні адносін. Але градус грамадскага меркавання, відаць, сам па сабе схіляецца ў бок пераацэнкі каштоўнасці зробленага "Песнярамі". І было б выдатна, каб пры гэтай пераацэнцы ўвесь негатыв, выліты былымі калегамі адзін на аднаго, не стаў вызначальным крытэрыем. Галоўнае, што ёсць у "Песняроў" — шматгадовай вытрымкі вынік. Ці варта над ім ламаць дзіды?

Занатаваў Сяргей ТРАФІЛАЎ

У свой час на ўрачыстасцях з нагоды адкрыцця Мінскага абласнога драматычнага тэатра ў Маладзечне адзін з высокіх гасцей выказаў пажаданне трупы стаць "другім Панявежысам". Слава пра легендарнага тэатра з правінцыянага літоўскага горада "грукатала" на ўвесь колішні Савецкі Саюз. Там працавалі шматлікія выбітныя літоўскія акцёры, у іх ліку і Данатас Баніёніс. У Панявежыс на спектаклі прыязджалі не толькі гледачы з краін Балтыі, але і тэатральныя "гурманы" Масквы і Ленінграда.

рмальную базу. Паходныя ўмовы, зразумела, не сыграюць на карысць якасці спектакля. Дык чаму нельга сабраць гледача ў сценах тэатра?

— Ставіў тры мэты па гэтым праекце. Найпершая — выхаваўчая. Трэба рыхтаваць тэатральнага гледача на перспектыву, і ў гэтым сэнсе знайшоў падтрымку і разумненне з боку аддзела адукацыі, спорту і турызму, які даў сваю згоду на праект. Тэатр цікавы самім дзецям, і кантакт з імі — яшчэ і школа прафесіяналізму для маладых акцёраў. Добра, калі яны пасля заканчэння ВНУ адразу трапляюць у "дарослы" рэпертуар. А калі не? Да ўсяго, на садках заўсёды зараблялі прыватныя трупы. Чаму гэта нельга зрабіць дзяржструктуры? Фінан-

— У апошні сезон паступалі заяўкі ад рэжысёраў, якія добра ведаюць трупы і яе магчымасці. Глядзім таксама на рэпертуар беларускіх тэатраў: што ставяць калегі. Праведзена анкетаванне гледачоў, каб ведаць, чаго хоча публіка. Зыходзячы з гэтага і выбіраем.

— Як і па чыёй ініцыятыве з'явіліся апошнія прэм'еры ў тэатры?

— П'еса Пятра Гладзіліна "Афінскія вечары" — гэта мой выбар. І яна трапляе пад вызначэнне "п'еса для сямейнага прагляду", пра якую прасілі гледачы ў час анкетавання. Я пачытаў гісторыю ўзнікнення гэтай п'есы, яе пастаноўкі ў тэатрах. Мяне пужала, што драматург запытае непад'ёмную суму аўтарскіх. Але гэта пытанне мы вырашылі.

45-годдзе. Яна — аблічча горада і тэатра, на яе ходзяць гледачы. Ад Алены і зыходзіла прапанова прапрацаваць з рэжысёрам Юрыем Вута. Мяне задаволіла, што п'еса, абраная для пастаноўкі, — "маланаселеная". Спектакль мабільны, мінімум дэкарацый. У цэлым, асабіста я ставіў задачу, каб першыя 15 спектакляў прайшлі з аншлагамі. У іншых абласных тэатрах 20 — гэта норма. Але штосці "прабуксоўвае"...

— Няўжо гарадскі глядач адварнуўся ад тэатра?

— Зусім не. Гарадскі глядач, як і раней, застаецца верным свайму тэатру. І разлічана ў выпадку з "Вакзалам на траіх" усё добра: мінімальны каштарыс, акцёрскі склад. Але пакуль у мяне няма адказу на гэта пытанне аб прычынах згаданай "прабуксоўкі".

— Пастановачныя групы, запрошаныя з боку, запрошваюць пэўныя сумы ганарараў. Адкуль у невялікага тэатра сродкі на іх аплату?

— Часткова — бюджэт, часткова — сродкі, заробленыя тэатрам.

— Маладзечанскі тэатр першапачаткова быў створаны, як беларускамоўны, што было яго адметнай рысай. Апошнія гады ў рэпертуар сталі ўкараняцца рускамоўныя пастаноўкі. Працэс незваротны?

— Пераклад на беларускую мову павінен быць высокамастацкім. Яшчэ раз пераканаўся ў гэтым, калі паглядзеў у Коласаўскім тэатры тыя ж "Афінскія вечары", але на роднай мове. На якасны пераклад часцяком не хапае сродкаў... Да таго ж, многія гарады, дзе мы гастроліруем, — пераважна рускамоўныя. У перспектыве тэатра — беларускамоўны спектакль рэжысёра Аляксандра Дольнікава "Без Ягора будзе гора" па п'есе Васіля Ткачова. Будзем старацца!

— Мясцовыя прэса надала ўвагу святкаванню Міжнароднага дня тэатра. У той вечар на сцэне абласнога тэатра прайшла цырымонія па намінаванні на лепшую жаночую, мужчынскую ролю і г. д. Вы выказалі спадзяванне, што падзея стане штогадовай. Аднак для гэтага патрэбна, зразумела ж, штогод выпускаць пэўную колькасць прэм'ер. Падзяліцеся творчымі планами тэатра.

— На закрыццё сезона пакажам "Жыццё ўбогае" Дзіяны Балыка ў пастаноўцы Мікалая Дзінава. Вёў перамовы з рэжысёрам Віталём Баркоўскім аб пастаноўцы спектакля "Дзядзечкаў сон" паводле Дастаеўскага. Хацелася б адкрыць ім сезон.

— І наступны сезон юбілейны: тэатру спаўняецца 25 гадоў. Плануеце ўрачыстасці з гэтай нагоды?

— Вядома! У мяне была ідэя "прытрымаць" усё прэм'ерныя спектаклі і паказаць іх цягам тыдня перад юбілейнай датай. Але тое немагчыма. Трэба "адбіваць" грошы, выдаткаваныя на пастаноўку. У адным з інтэрв'ю рэжысёр Рымас Тумінас на пытанне "Чым Вы займаецеся ў тэатры?", адказаў: "Я выгадоўваю сад". Хацелася б у фае тэатра зрабіць інсталюцыю ў выглядзе дрэва, аналагічна таму, якое задзейнічана ў спектаклі "Камедыя" Уладзіміра Рудава, візітоўцы тэатра, і ўпрыгожыць яго стылізаванымі яблыкамі з выявамі ды прозвішчамі тых людзей, якія ўнеслі свой уклад у станаўленне калектыву.

ТЭКСТ ■

Ці варта станавіцца Панявежысам-2?

Урэшце, кожны тэатр развіваецца па адрозненні шляху. І параўноўваць калектывы з адрознымі эстэтычнымі кірункамі, нягледзячы на ўмоўную агульнасць (геаграфічную аддаленасць ад сталічных цэнтраў), — справа няўздзячная і, бадай, непатрэбная. Тым не менш, тое пажаданне 25-гадовай даўніны ў аднас маладзечанскага тэатра гучала шчыра, з ноткай ідэалізму, вядома. А як развіваецца маладзечанскі тэатр сёння? На гэта ды іншыя пытанні адказвае дырэктар Мінскага абласнога драматычнага Юрый КРЫВЕНЬКІ, які самым яркім момантам у жыцці калектыву на дадзены момант назваў удзел у праграме III Нацыянальнай тэатральнай прэміі, дзе трупы прадставіла спектакль "Падобны на Стынга" Ірыны Пільменнай ў пастаноўцы Мікалая Дзінава.

— Выступіць на пляцоўцы Купалаўскага тэатра — гэта адказна і прэстыжна. Другі раз такога можа не адбыцца, — адзначыў на пачатку гутаркі Юрый Паўлавіч. — Таксама ў гэтым сезоне мы правялі абменныя гастролі з Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатрам імя Якуба Коласа і Гомельскім гарадскім маладзёжным тэатрам, вядзём перамовы па абмене з Гродзенскім абласным драматычным тэатрам. Таксама здзейснілі гастрольную паездку ў Брэст. Ну і, вядома ж, выпусцілі прэм'еры: два вячэрнія спектаклі і адзін дзівачы, навагодні. Трупы тэатра папоўнілася маладымі акцёрамі Аляксандрай Грасевіч і Аляксандрам Каласніцкім. Зусім нядаўна на праслухоўванне прыязджалі будучыя выпускнікі Акадэміі мастацтваў. Думаю над тым, як і чым іх прывабіць, каб пасля атрымання дыпламаў яны прыйшлі на працу менавіта сюды.

Калі казаць пра лічбы, то запаняўнальнасць залы ў мінулым сезоне склала 67%, у гэтым імкнемся ўтрымаць планку на паказчыку 82%. Вядома, даводзіцца арганізоўваць абавязковае наведванне спектакляў навучэнцамі прафесійна-тэхнічных каледжаў. Але без гэтага не абйсціся ў сітуацыі, падобнай на нашу. Хай і нязначна, але за кошт уласнага прыбытку здолелі падняць зарплату супрацоўнікам — ад 5 да 30%. Хацелася б больш стымуляваць працу...

— Мяркуючы па планах працы, тэатр актыўна асвойвае пляцоўкі дзівачых садкоў горада. З чым гэта звязана? Напрыклад, для мазырскага тэатра, у якім вядуцца работы па аднаўленні будынка, паказ спектакля ў садках — жыццёвая неабходнасць. Маладзечанскі ж тэатр мае на-

Абласны тэатр у Маладзечне: дзіцячыя садкі, дрэва 25-годдзя і верны глядач

савы план і план па спектаклях (іх 230 за год) трэба выконваць. А на адным паказе ў садку зарабляем мільён рублёў.

— Як у прымаўцы: курачка па зярнятку...

— Ад гэтай сумы трэба адняць транспартныя выдаткі, каб давезці дэкарацыі і касцюмы (артысты дабіраюцца сваім ходам) і аўтарскія адлічэнні. Я разумю, што драматычны тэатр у прынцыпе не павінен ездзіць па садках, але мы вымушаны гэта рабіць. Думаю нават, каб на перспектыву ў рэпертуары з'явіліся спектаклі з улікам псіхалогіі менавіта гэтай узроставай групы. Накшталт "Рэпкі".

— У горадзе працуе Абласны тэатр лялек "Батлейка", які традыцыйна абслугоўвае і садкі. У іх і рэпертуар, які трапляе пад катэгорыю "3+". Атрымліваецца, што драмтэатр міжволі адбірае "хлеб" у сваіх калег-лялечнікаў?

— Тут ёсць свая ратацыя. У іх — лялькі, у нас — жывыя артысты. Яны выйграюць па кошце білета, па працягласці спектакля — у іх гэтыя паказчыкі меншыя. Мы па нормах можам іграць два спектаклі ў дзень, у лялечнікаў інакш. Чаргу паказу спектакляў тэатраў рэгулюе аддзел адукацыі, спорту і турызму. Напрыклад, у летні перыяд некаторыя дзіцячыя летнікі заўяўляюць, што працягваюць выключна з лялечнікамі.

— На пасадзе дырэктара Абласнога тэатра вы працуеце шосты год. За гэты час па аб'ектыўных прычынах змяніліся два мастацкія кіраўнікі. Трэці — Мікалай Дзінаў — пераведзены на пасаду чарговага рэжысёра...

— Так, не ўсе задуманыя праекты, пра якія вялася гаворка з трупай, былі ажыццёўлены. Рэжысёр на пасадзе мастацкага кіраўніка — гэта чалавек, які павінен захапіць як аднадумцаў, так і сваіх апанентаў. Трупы — гэта не сям'я, а, у першую чаргу, — ансамбль, які стварае рэжысёр.

— Хто вызначае перспектывы рэпертуар тэатра ў адсутнасці мастацкага кіраўніка?

■ Юрый Крывенькі: "Запаўняльнасць залы ў мінулым сезоне склала 67%, у гэтым імкнемся ўтрымаць планку ў 82%. Вядома, даводзіцца арганізоўваць абавязковае наведванне спектакляў. Але без гэтага не абйсціся ў сітуацыі кштальту нашай. Хай і нязначна, але за кошт уласнага прыбытку паднялі зарплату — ад 5 да 30%".

— Такім чынам, п'еса зацверджана. А чаму ў якасці рэжысёра-пастаноўшчыка запрасілі Валерыя Анісенку?

— Мне хацелася аўтарытэтнага і жорсткага рэжысёра. І паглядзець на рэакцыю трупы, якая з ім ніколі не працавала. Валерыі Данілавіч — "гуляючы трэнер": дысцыплінаваны і вельмі патрабавальны. Хацелася, каб ён навучыў моладзь. У выніку склалася каманда, якая разумела яго з паўслова. Да ўсяго, Анісенка доўгі час працаваў на дырэктарскіх пасадах, і яго парады адміністрацыйнага парадку былі карыснымі і мне.

— Наступная прэм'ера — "Вакзал на траіх"...

— У тэатры склалася традыцыя адзначаць юбілей і круглыя даты артыстаў прэм'ернымі спектаклямі. Актрыса Алена Рахмангулава акурат мела адсвяткаваць сваё

Алег ЧЭЧАНЕЎ, акцёр Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага гледача, рэжысёр

Пад гукі паланэза

Адной з падзей, прымеркаваных да 250-годдзя Міхала Клеафаса Агінскага стала міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Творчая спадчына М.К. Агінскага", арганізаваная Цэнтрам даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і Польскім інстытутам у Мінску.

У канферэнцыі бралі ўдзел даследчыкі з Беларусі, Польшчы, Украіны. Сярод выступоўцаў — такія аўтарытэтыя асобы, як доктар мастацтвазнаўства Вольга Дадзімава і доктар гістарычных навук Сяргей Рассадзін. Дыяпазон жа пытанняў, абмеркаваных за два дні, вагаўся ад праблемы атрыбуцыі музычных твораў Агінскага да шляхоў мемуарыялізацыі яго спадчыны.

Дырэктар Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры акадэмік Аляксандр Лакотка адзначыў, што Міхал Клеафас Агінскі — асоба, якая праз сваю дзейнасць у роўнай ступені належыць беларускай, польскай, літоўскай, расійскай, украінскай гісторыі і культуры. Гэта ж ідэя кансалідуючай ролі спадчыны згаданага дзеяча прагучала і ў прывітальным слове дырэктара Польскага інстытута ў Мінску Уршулі Дарашэўскай.

У такім кантэксце асабліва актуальнымі сталі даклады доктара Марэка Кшэснька, прэзідэнта Польскага фонда Касцюшкі, і навуковага супрацоўніка Музея-сядзібы ў нашым Залессі Тацыяны Кляшчонак, прысвечаныя, адпаведна, мясцінам, звязаным з жыццём і дзейнасцю Агінскага ў Польшчы, і перспектывам развіцця яго родавага гнязда як культурнага і турыстычнага цэнтра. Не выключана, што ў будучыні навукоўцаў можа аб'яднаць не толькі інтарэс да асобы Агінскага, але і агульная справа захавання яго спадчыны.

Сярод тэм дакладаў былі дыпламатычная дзейнасць Агінскага, яго ўдзел у паўстанні Тадэвуша Касцюшкі, сувязі з масонскімі арганізацыямі. Шырока прэзентавалася праблематыка інтэрпрэтацыі вобраза і спадчыны кампазітара ў мастацтве. Прадказальнай была цікавасць навукоўцаў да самага вядомага твора Агінскага — паланэза ля-мінор ("Развітанне з Радзімай"), які ператварыўся ў сапраўдны сімвал са сваім семантычным полем і актыўна выкарыстоўваецца ў мастацтве.

Некаторыя вынікі працы па ўшанаванні памяці Агінскага і распаўсюджванні ведаў аб гэтай гістарычнай постаці былі прадстаўлены падчас прэзентацыі новых выданняў "Марыя Канапніцкая аб Тадэвушы Касцюшкі і Паўстанні вершам", "Календар-біяграфія Міхала Клеафаса Агінскага", "Так спяваюць "Паланэз Агінскага" ў Беларусі, Літве, Польшчы...", мультымедычных рэлізаў выдавецтва "Каўчэг", навукова-папулярнай кнігі Леаніда Несцяручка "Міхал Клеафас Агінскі: ліцвін, патрыёт, творца".

Хочацца спадзявацца, што рэзананс па канферэнцыі будзе пазітыўным якраз для развіцця і паглыблення культурных сувязей паміж краінамі, захавання спадчыны Міхала Клеафаса Агінскага і яе папулярнасці.

Кацярына ЯРОМІНА, малодшы навуковы супрацоўнік аддзела тэатральнага мастацтва Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі

Зрабіць выстаўку цяжка ў двух выпадках — калі экспазіцыйнага матэрыялу не хапае і трэба думаць, чым запоўніць пустыню, альбо калі яго вельмі багата і шкада нават, што немагчыма ўсё прадэманстраваць, бо выбіраць у такім выпадку — нібы па жывым рэзаць. Менавіта ў такой сітуацыі, калі багата матэрыялу — праблема, апынуліся тыя, хто рабіў выстаўку да 70-годдзя Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў у сталічным Палацы мастацтваў. Хоць Палац — адзін з найбуйнейшых выставачных залаў краіны, нават яго двух паверхаў недастаткова, каб разгарнуць прадметны аповед нават пра два факультэты — мастацкі і факультэт дызайна і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, — пра іх здабыткі, што сталі часткай гісторыі нацыянальнага мастацтва, пра сённяшні дзень і перспектывы. Пад дахам згаданых падраздзяленняў сканцэнтравана мноства творчавытворчых спецыялізацый, кожная з якіх вартая грунтоўнай “персаналіі”.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Акадэмія ў трэндзе

Я.Дабравольскі. Дыпломная работа “Вандроўца. Вандроўкі па роднай зямлі”.

Што засведчыла выстаўка да 70-годдзя мастацкай ВНУ?

яналізу ў жывапісе стагоддзямі застаюцца нязменнымі. Аўтарытэт настаўніка па вызначэнні будзе вышэй там, дзе ў пашане традыцыя. Гэта мы і бачым на жывапісным аддзяленні Акадэміі.

Іншая сітуацыя на кафедры скульптуры. Сёння яна, найперш — манументальная, паступова, але няўхільна пасоўваецца ў бок дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і малых архітэктурных форм, а скарыстанне новых тэхналогій і матэрыялаў набліжаюць яе да дызайну. Гэта адбываецца ў жыцці, а значыць, мусіць трапляць і ў сцены Акадэміі. На графіку ж моцна ўплывае камп’ютар і найноўшыя дасягненні паліграфіі і фотаграфіі. Таму ў скульптуры і графіцы падчас не разумее адзін аднаго настаўнік, што атрымаў класічную адукацыю, давярае сваім рукам і правяраным часам інструментарыю, у творчасці абавіраючыся на традыцыю, і ягоны вучань, псіхалагічна з’арыентаваны на сённяшнія трэндзі і часта некрытычнае ўспрымманне замежнага досведу. Я не сцвярджаю, што такі “канфлікт пакаленняў” прысутнічае ў Акадэміі, але ён ёсць у жыцці, у культурнай рэчаіснасці. А значыць, наўпрост ці ўскосна, мусіць давацца ў знакі ў розных галінах.

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва пачыналася ў Акадэміі (тады — Тэатральна-мастацкім інстытуце) з керамікі і ткацтва, інакш кажучы, паўставала на грунце этнаграфіі. Яно і сёння, прыдбаўшы досвед урбанізаванай культуры, трымаецца народных каранёў, нацыянальнай традыцыі, хоць сувязь гэтая выяўлена не нашпрост. Сёння ж прыемна бачыць у экспазіцыі высокатэхналагічныя шкло і метал, якія на маёй памяці ніколі не лічыліся айчынным мастацкім брэндам, хоць у Беларусі заўжды былі ў гэтых галінах асобныя выдатныя майстры. На нашых вачах у згаданых кірунках фарміруецца нацыянальная мастацкая школа. Ужо ёсць база і вызначыўся кірунак у “хайтэкаўскую” эстэтыку. Мяркую, нам трэба імкнуцца знайсці сваё месца ў сусветным трэндзе, каб не вынаходзіць ужо вядомае і не капіраваць чужыя ўзоры.

А вось прадметы мэблі і аздобы інтэр’ераў, выкананыя студэнтамі, сведчаць пра грамадскі запыт на эстэтычную побыту. Прычым выяўлена сацыяльная патрэба можа быць і ў форме прыватнай замовы, бо ўласныя густы фарміруюцца ў тым ліку і пад уплывам грамадскіх стэрэатыпаў. Быў час, калі мастацтва пры праектаванні інтэр’ераў

і стварэнні мэблі арыентавалі на скарыстанне ўжо наяўных модульных кампанентаў, адпаведных дзяржаўнаму стандарту. Тлумачылася гэта неабходнасцю эканоміць сродкі. Вось і атрымлівалася, што вонкава не надта адрозніваліся вытворчае памяшканне, офіс, балініца і банкетная зала рэстарана. Сёння чалавек імкнецца падкрэсліць сваю самасць, а калі ёсць магчымасць — і сацыяльны статус, праз унікальнасць інтэр’ераў, у якіх жыве, працуе, адпачывае. А гэта, у сваю чаргу, стварае ўмовы для творчай самарэалізацыі мастакоў і дызайнераў, што шчыруюць у дадзенай галіне.

Тое ж можна сказаць і пра прадстаўленыя тут узоры мадэлявання аддзення. Гэта не шырспахы, які пачынаюцца з рабочай спяцоўкі, але эстэтызаваныя псіхалагічныя патрэбы тых, каму пасуе апранацца “ад куцюр”. Гэта адзенне для эліты альбо для тых, хто адчувае сябе элітай.

Ацэньваць прадстаўлены ў экспазіцыі прамысловы дызайн даволі складана. Задумы цікавыя, якасць выканання праектаў высокая, але... Ва ўмовах, калі кааперацыя беларускіх прадпрыемстваў з вядомымі ў свеце вытворцамі заста азначае зборку на нашых заводах чужых распрацовак, лёс нацыянальных кадраў, дасведчаных адначасова ў мастацтве і ў праектаванні, падаецца няпэўным. Ёсць не малая верагоднасць таго, што запатрабаваныя яны будуць не дома.

Асабіста мяне ўражае творчы патэнцыял маладых мастакоў тэатра — выхаванцаў нашай Акадэміі. Падумалася, што калі пасля атрымання дыплама ім пашчасціць на трапіць на такіх жа таленавітых рэжысёраў, дык наш тэатр прагучыць і ў рэгіёне, і ў свеце. А можа, мы будзем зайздросціць якому замежнаму тэатру, чытаючы на яго афішах у графе “мастак-пастаноўшчык” прозвішчы выпускнікоў БДАМ...

На заканчэнне скажу, што сустраў на выстаўцы я знаёмага мастака, падзяліўся з ім развагамі пра творы экспазіцыі і аўтараў пабачаных карцін, скульптур, графічных аркушаў. Мой суразмоўца вучыўся ў Тэатральна-мастацкім у другой палове 1980-х у славутага Гаўрылы Вашчанкі, ягоны дыплом меў шырокі розгалас у прафесійным і каляпрафесійным асяродках. Размаітыя варункі не аднойчы вымушалі яго змяніць альбо прафесію, альбо краіну жыхарства. Тым не менш, ён па-ранейшаму мастак, па-ранейшаму беларус. І збіраецца і надалей быць такім, які ёсць.

“Як добра, — сказаў ён, — што мы сустраліся на гэтай выстаўцы, што нам звыкла сустракацца ў Палацы мастацтва, Нацыянальным мастацкім музеі і іншых падобных месцах”. Далей ён з задавальненнем адзначыў, што ў нас па-ранейшаму ёсць станковая карціна, а ў карціне — псіхалагізм. Ухваліў якасць скульптурнай лепкі, прафесіяналізм маладых скульптараў. Асобна згадаў прадстаўленыя ў экспазіцыі фотаздымкі помнікаў, зробленых выкладчыкамі Акадэміі: “У дзевяностыя, — сказаў ён, — мы марылі, што дзяржава будзе шанаваць нацыянальную гісторыю. І сёння гэта ёсць. Можа, манументальная візуалізацыя нацыянальнай ідэі адбываецца не ў тым аб’ёме, як хацелася б, але трэндэнцыя — відавочная”.

Пасля той гаворкі і мне падумалася, што пры ўсіх праблемах, якія мае наша Акадэмія, у работах студэнтаў і творах выкладчыкаў адлюстравана рэчаіснасць сувярэннай дзяржавы. Акадэмія — у трэндзе і ў значнай ступені сама гэты трэнд стварае.

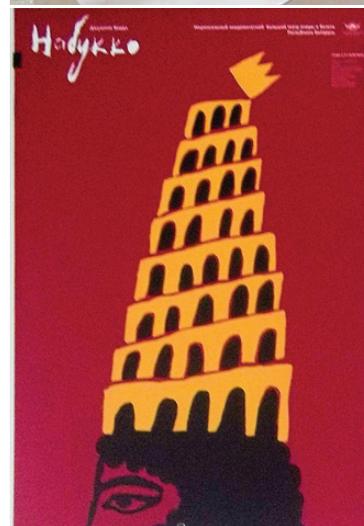
П.Малаткоў. Дыпломная работа “Раўнавага”.

В.Мельнік-Малахава. 3 трыціцца “Бабы”.

Ю.Ірафіменка. Элемент афармлення прасторы грамадскага будынка (дыплом).

Г.Русецкая. 3 серыі рэпертуарных плакатаў для Вялікага тэатра.

У гэтай публікацыі гаворка пойдзе пра вёску Райца на Карэліччыне і вёску Наваельня на Дзятлаўшчыне, а больш дакладна — пра цікавых людзей, што робяць жыццё ў гэтых паселішчах прыгажэйшым. Місія — высакародная. І дарэмна сёння, у час летніх адпачынкаў, хтосьці імкнецца да дальняга турэцкага берага. Паверце, у Райцы, да прыкладу, вас чакае не менш неспадзяваных цікавостак і карысных адкрыццяў...

Яўген РАГІН,
Кастусь АНТАНОВІЧ /
Мінск — Дзяржынскі раён
Міншчыны — Карэліцкі,
Дзятлаўскі, Мастоўскі раёны
Гродзеншчыны — Мінск.

Лекі ад гарадской мітусні

Нас зразумеюць, напэўна, толькі тыя, хто час ад часу любіць сустрэцца з вясковым жыццём. А такіх становіцца ўсё больш: то хтосьці з гараджан хутар выкупіць, то — цалкам вёску, а хто задумае ў дзедаву хату на Палесці вярнуцца з маладой сям'ёй. У таго, хто шукае свае вытокі, жыццё неспакойнае: неўтаймоўна цягне памяншаць гарадскі тлум на шчыльнае сваяцтва з лесам ды ракой. Прага гэтая, на жаль, у тэндэнцыю не ператварылася. Але, бывае, усё ж стварае інфармацыйную нагоду для непрадказальных камандзіровак.

Словам, па настойлівай парадзе начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі **Карэліцкага** райвыканкама Нэлі Маісеенка адправіліся ў вёску **Райца** і пазнаёміліся з Салдатавымі. Надзвычай моцныя ўражанні атрымалі. Уявіце, на прыгорку перад вёскай, над кладамі — храм Святой Варвары (будавалася як касцёл, але пасля паўстання Кастуся Каліноўскага перароблены ў царкву). А бліжэй да шашы, у засені старасвецкага парка — сядзіба. Налезла яна калісьці і роду Верашчакаў ды ўласна Юзафу — брату Марыі, што так кахала Адама Міцкевіча... Ужо колькі часу таямнічы дом, якому споўнілася летась 200 гадоў, — уласнасць Веры і Аляксандра Салдатавых.

Трошкі пра новых гаспадароў. Вера Яўгенаўна выклала ў Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў. Напэўна, ніхто лепш за яе не ведае "анатомію"

саломкапляцення. Аляксандр Васільевіч — мастак, іканапісец. За адну базавую велічыню яны набылі не проста дом-жытло, а цудоўную магчымасць, як нам падаецца, пачаць новы адлік. Не часу, не прасторы, а чарговага ўзроўню творчай самарэалізацыі ў максімальнай гармоніі з навакольным асяроддзем. Інакш кажучы, утварылі зону экалагічна чыстага гаспадарання. І справа не толькі ў тым, што лістоту тут увосень не спальваюць, гародніна расце без хіміі, а госці сядзібы, што па запрашэнні гаспадароў час ад часу разбіваюць наметы пад кронамі старасвецкіх ліп, не кураць і не ўжываюць спіртнога. Такія тут парадкі. Абстаноўка вымагае. За межамі каштан у парку — і той адзіны на Беларусі ды з'яўляецца дзяржаўным помнікам прыроды. Што ўжо казаць пра мэты і задачы саміх гаспадароў. Старадаўні дом пераўтвараюць яны не ў банальную аграгаспадарку, а ў жытло творцаў, дзе самае пашанотнае месца займаюць музей ды творчыя майстэрні, заўжды адкрытыя для любога ахвотнага.

Чаму салому мышы не грызучь?

Грызучь. Не чапаюць толькі тую, з якой Салдатава вырабляе ладныя кадобчыкі для захоўвання кілбас. А сакрэт тут — ад продкаў: саломка пляцецца разам з хітрай траўкай, якую грызучы на дух не пераносяць. Вера Салдатава можа гадзінамі распавядаць пра тое, як зямля аддзячвае ім за ўвагу: і зёлкі самыя розныя дае, і сыравіну для фарбаў, якімі Аляксандр Васільевіч піша па шматлікіх царкоўных замовах свае іконы. Яшчэ нядаўна сядзібы не было бачна з-за густога зарасніка. Кожны метр прасторы літаральна адваёўваўся. Не атрымалася толькі выдаліць пад'язны асфальт. Пад ім, кажа Вера Яўгенаўна, хаваецца ўнікальная брукаванка. Прыбралі толькі лішняе з хмызняку і дрэў, што замінала любавання старадаўнім домам ды ўладкаваць грады. А неўзабаве ля дома з'явіцца копанка.

Самы вялікі пакой сядзібы, якая пакрысе добраўпарадкоўваецца, адведзены цяпер пад імпрэвізаваны музей, дзе сабраны не толькі вырабы Салдатавай, але і калекцыя дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва з усёй Беларусі. Але саламяныя зубры, конікі, павукі ды выхавальныя кароны Веры Яўгенаўны ўражаюць у першую чаргу. Да месца дадаць, што яе творы ўпрыгожваюць калекцыі ў шматлікіх замежных краінах, а

Акцыя "К":
журналісцкі
аўтапрабег
па СДК і не
толькі

Базавая велічыня

Музейная зала Салдатавых.

Дык колькі аддзелаў культуры ў раёне?

царкоўная саламяная брама ў храме ў Дудутках з'яўляецца непераўздытным узорам і рэканструкцыяй, і самастойнага творчага пошуку Веры Салдатавай. Пошуку таму, як вядома, няма ні канца, ні краю.

(Не)лірычнае адступленне
Яўгена Рагіна

На ліпавых аляях ды ў пакоях казанскага дома Салдатавых я цалкам забыўся на ўласныя праблемы. Спакой панавала ў душы. Саломы ў Веры Яўгенаўны — цёплая, гаючая. Ёткі ж і дом: побач адчайна спрачаюцца птушкі, увечары ў шыбкі заглядаюць совы, а ў сенцах жывуць пчолы. Што яшчэ трэба

для таго, каб пасярод гэтай раскошы займацца ў ахвотку творчасцю?

Што чакае Райцу...

Шкада, але сказаць цяжка. Цалкам верагодна, што апрача сядзібы Салдатавых ды царквы Святой Варвары над кладамі тут праз час нічога не застанецца. І самы час пагутарыць пра дзяржаўна-прыватнае партнёрства Салдатавых з аддзелам ІРКСТМ райвыканкама Нэлі Маісеенка. Так, сядзіба ў Райцы — прыватная. Але Нэлі Аляксандраўна сваім абавязкам лічыць трымаць Салдатавых у курсе апошніх навін у культуры: якія

гранты з'явіліся, ці ёсць рэальныя магчымасці, скажам, трансгранічнага супрацоўніцтва... "Трэба, каб справа з рамонтам рухалася!" — кажа начальнік аддзела. І яна мае рацыю: няма на сядзібе Інтэрнэта, умоў для камфортнага пражывання. Салдатавы пакрысе ўкладаюць у той рамонт грошы, атрыманыя ад рэалізацыі ўласных твораў, але сродкі гэтыя, зразумела, невялікія. А перспектыву сядзібы бачыць Маісеенка ў развіцці турызму, у тым ліку і ўязнога.

Ёсць намер і на сумеснае развіццё музейнай справы. Чаму б, сапраўды, не выстаўляцца ў сядзібным музеі і майстрам Карэліччыны? Выгода ад гэтага — агульная.

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Століншчына /

"Жывапіс — гэта..."

Выстаўка жывапісу "Я нарадзіўся тут" маладога мастака, ураджэнца Століна Сяргея Місюна дэманструецца ў выставачай зале райцэнтра.

Вернісаж праходзіў напярэдадні дня нараджэння аўтара, таму на выстаўцы — 33 работы (па колькасці пражытых гадоў). Творы выкананы ў жанрах партрэта, нацюрморта, пейзажа, авангарднага стылю. Падтрымаць аўтара ў радасную хвіліну прыйшлі яго родныя, сябры, работнікі ўстаноў культуры, жыхары раённага цэнтра.

Загадчык выставачай залы Валерыя Лахадзінава азнаёміла прысутных з біяграфіяй мастака, звярнула ўвагу на гісторыю напісання пэўных твораў. Сяргей з чатырохгадовага ўзросту стаў праяўляць творчыя задаткі. У чацвёртым класе хлопчыка аддалі ў Столінскую школу мастацтваў, дзе пад кіраўніцтвам выкладчы-

ка Ганны Дабрынец ён развіваў свае здольнасці. Першыя работы алеем на палатне з'явіліся ў 18-гадовым узросце, калі хлопец вучыўся ў Мінскім дзяржаўным мастацкім вучылішчы імя Аляксея Глебава. Падчас вучобы быў удастоены стыпендыі з фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Скончыў Сяргей і Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў.

З 2005 года ён працуе настаўнікам выяўленчага мастацтва ў Рэчыцкай дзіцячай школе мастацтваў, прычым у яго ўжо ёсць прадаўжальнікі: двое з выхаванцаў — сённяшнія студэнты Акадэміі мастацтваў.

Сяргей Місюн — лаўрэат рэспубліканскага конкурсу "Зорка ўзыходзіць над Беларуссю", з 2006 года ўваходзіць у склад міжнароднай грамадскай арганізацыі "Сонечны квадрат", удзельнік шматлікіх творчых пленэраў аўтар шэрагу персанальных выставак, якія адбыліся ў Століне, Брэсце, Віцебску, Мінску. З 2010 года ў Століне дзейнічае яго ўласная мастацкая галерэя.

Галіна ГАШЧУК
Фота аўтара

Астравеччына /

Грошы? Не, карціна!

На мерапрыемства "Кветкі — усмешка прыроды" супрацоўнікі Астравецкай дзіцячай бібліятэкі запрасілі дзяцей прышкольных лагераў гімназіі №1 і Гудагайскай сярэдняй школы.

Вядучая-бібліятэкар чытальнай залы дзіцячай бібліятэкі Тамара Кісель расказала дзецям легенды пра кветкі, пазнаёміла іх з тымі раслінамі, якія занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі, у тым ліку — пра Венерын чаравічак, які сустракаецца каля Сарачанскіх азёр, што ў Астравецкім раёне.

Дзяцей зацікавілі выстаўкі, аформленыя ў чытальнай зале: кнігі і перыядычных выданняў, малюнкаў, зробленых дзецьмі. Выстаўка рэпрадукцый нацюрмортаў беларускіх мастакоў была дапоўнена рукачыннымі карцінамі чытачоў бібліятэкі: вышыванкай "Лугавыя кветкі", абрусам і кампазіцыямі са штучных кветак. Экспанатам выстаўкі з'яўлялася таксама і... грашовая купюра наміналам у адну тысячу рублёў, на якой ўжо ўзлежылі кветкавы нацюрморт беларускага мастака Івана Хруцкага.

Пад час Абласнога свята ў Слаўгарадзе.

Сяргей Місюн на сваёй выстаўцы ў Століне.

Поўны штат ДК у Наваельні.

доказ уважлівага стаўлення мясцовых улад да ўпэўненага развіцця мастацкай самадзейнасці?

Не дзіва, што наваельненскія "духавікі" пастаянна гастралююць, у тым ліку і па замежжы. Рэгулярна гучаць яны на летняй паркавай эстрадзе і ў Дзятлаве. Вы спрабавалі шпацыраваць па аляях пад духавыя мелодыі? Гэта ж, спадарове, зусім іншы эффект атрымліваецца!

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Некаторыя захапляюцца сёння савецкай эпохай. Маўляў, жылося тады і весялей, і цікавей. Я ж мяркую, што ў наш час

ёне. Таму і круцяцца работнікі культуры. Білет на батут ля Наваельненскага гарпасялковага ДК каштуе пятнаццаць тысяч рублёў за дзесяць хвілін задавальнення. Ад ахвотных не адбіцца. За дзятвой, што нястомна практыкуецца ў скоках, даглядаюць мастацкі кіраўнік Таццяна Загорцава і балетмайстар Наталля Нагорная. Нарошчванне пазабюджэтнага валу ідзе ў штатным рэжыме.

Уразіла тое, што ў ДК — поўны штат. Ёсць яшчэ рэжысёр Алена Масюк. Дырэктар установы Галіна Сушко пераконвае нас, што штат не толькі поўны, але і якасны: кожны на сваім месцы і цягне нялёгкую ношку як мае быць. Дру-

сямейнікі ды родзічы і пірагі каштавалі. Як гэта рабілася, якія былі пірагі, танцы ды песні, яшчэ памятае бабуля Яўгенія Бакей. Вось работнікі культуры і скарысталіся такой шчасливай магчымасцю. Хутка абрад можна будзе пабачыць ды пачуць (урэшце — і пакаштаваць!).

Мны налічылі пяць асноўных спонсараў, што падтрымліваюць гарпасялковы ДК. І гэта — не толькі школа, якая не грашыма дапамагае, а артыстамі. У ліку заможных сяброў — вядучыя прадпрыемствы і арганізацыі пасёлка. Ухвальна, бо не ўсюды ёсць такое ўзаемапараўменне, як у Наваельні. Разлічваецца ДК якасным арт-прадуктам. Скажам, канцэртам, кожны з якіх прыносіць недзе па два мільёны рублёў. Гадавы план па аказанні культурных платных паслуг — 64 мільёны — будзе выкананы. Няма праблем з апаратурай і мэбляй: усё — наўтокае. Дык што праблем тут увогуле няма? Ёсць: пачное ацяпленне клубнай установы. Як не напінацца, а лютай зімой тут халаднавата. Дзяўчаты даўно прыгледзелі будынак колішняга ўнівермага, які мае цэнтральнае ацяпленне і цяпер пустуе. Але да якой высновы ў сувязі з гэтым прыйшло кіраўніцтва аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Дзятлаўскага райвыканкама, наш чытач даведаецца ў наступнай "серыі" аўтатураўскіх публікацый.

ДЛЯ НОВАГА АДЛІКУ

Батут у Наваельні.

А канцэрты на адкрытым паветры? Летась работнікі культуры здзілі эксперымент: калі святкаваўся юбілей пашанотнай сядзібы, на яе верандзе перад замежнымі гасцямі і беларускімі навукоўцамі выступілі тры вакальныя ансамблі. Эфект ад такой музычнай "анімацыі" быў унушальным. "Такому ўзаемадзеянню — быць!" — зазначылі Салдатавы.

Не ведаем, што чакае Райцу. Але ў тым, што знакамітая сядзіба і яе насельнікі памножаць славу сваіх папярэднікаў, мы не сумняваемся. Паболей бы такіх гарадскіх "уцекачоў" у вёску ў іншых нашых паселішчах. Як нам падаецца, час прыспеў такім грашовыя прэферэнцыі абвясчаць. Яшчэ адно канкрэтнае выйсце ў справе захавання беларускай вёскі!

Акцэнт на "Акцэнт"

У гарпасёлку **Наваельня**, што на **Дзятлаўшчыне**, нечакана спыніліся, бо пачулі гукі духавога аркестра. Даносіліся яны з не вельмі зграбнага дамка. Як расправёў мастацкі кіраўнік народнага эстраднага аркестра "Акцэнт" Дзяніс Клімовіч, у ДК для рэпетыцый месца няма, а калектыў — вялікі. Вось і збіраюцца музыканты там, дзе нікому не замінаюць.

Гармонія музыкі, карацей, залежыць ад гармоніі душы. Ну і ад наяўнасці якасных інструментаў. У "Акцэнце" кожны з іх, дарэчы, каштуе мільёны. А ў Наваельні аж два духавыя аркестры ды плюс зводны калектыў. І ў кожным з інструментамі — ажур. Чым не

Іканісец Аляксандр Салдатаў.

магчымасцей ды цікавостак нашмат болей. Што хацелася б вярнуць, дык гэта моду на музыку духавых аркестраў, што гучалі ў парках. І будзе цудоўна, калі тая мода прыйдзе ў Мінск з рэгіёнаў, да прыкладу, з Дзятлаўшчыны.

Батутавы бум вясковых аддзелаў

Сапраўды, батутаў ля ўстановаў культуры **Гродзеншчыны** мы пачылі процьму. Самы час казаць пра нейкі батутавы бум. Але не ад добрага жыцця, як аказалася, тыя батуты. Проста ў вобласці планы аказання платных паслуг у сферы культуры павялічыліся ў параўнанні з леташнімі роўна на 30 працэнтаў. І так у кожным ра-

гое, што здзівіла: на сёння правільная назва ўстановы — "Аддзел культуры і дасугу "Наваельненскі ДК". І падпарадкоўваецца ён ДУК "Дзятлаўскі ЦКіД". Карацей, колькі раней было ў раёне СК і СДК, столькі на сёння існуе вясковых "аддзелаў"... Але не будзем палыхаць чытачоў з іншых абласцей. Аптымізацыйныя жарсці адкінем у бок, пагаворым лепш пра канкрэтыку. Да прыкладу, пра якаснае выкананне прафесійных абавязкаў. Наваельненскія дзяўчаты цяпер адраджаюць абрад "Пірагі". Ладзіўся ён праз тыдзень пасля вясялля. Збіраліся

Агульнае (не)лірычнае заключэнне

Гэтым разам мы амаль не пачылі істотнай розніцы паміж прыватнікамі і дзяржаўнікамі. Спрэс падабенства. У памкненнях, напрыклад, да таго, каб сабраць вакол сябе людзей і аб'яднаць іх гукамі, словамі ды выявамі... Калі і ёсць розніца, дык яна — у рэчах, на наш погляд, другасных: у структуры, так бы мовіць, адміністрацыйна-геаграфічнага дзялення. Ну няма на тэрыторыі Салдатавых шматлікіх аддзелаў і сектараў, адсутнічае пакутлівы выбар — надаць каму статус юрасобы ці не. Усё астатняе — глыбокае, цікавае і падштурховае да разваг, чаму ў іншых прыватнікаў і дзяржаўнікаў не так.

Фота аўтараў **К**

Працяг матэрыялаў аўтатура журналістаў "К" па ўстановах культуры Гродзеншчыны чытайце ў наступных нумарах.

Парчас імпрэзы ў Астравецкай раённай бібліятэцы.

Дзеці прынялі ўдзел у віктарыне "Назвай кветкі на ілюстрацыях", разгадалі красворд "Кветкі для мамы", пазнаёміліся з кветкавым жа гараскопам.

Святлана ЯРЛОЎСКАЯ, метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Астравецкай раённай бібліятэкі

Іўеўшчына / Неба — адзінае

20 чэрвеня ў шматканфесійным Іўі на Гродзеншчыне ладзілі свята горада "Пад адзіным небам".

Пад час яго адбылося адкрыццё гістарычнай дошкі "Арыянская школа", урачыстае ўшанаванне ганаровых жыхароў. Працавала і святачная пляцоўка "Сабантуй". З канцэртамі выступілі творчыя калектывы з літоўскага горада Кайшадорыс, ансамблі з Мінска, Гродна, а таксама з Астравецкага, Смаргонскага, Воранаўскага раёнаў нашай вобласці.

Працавала вуліца рамёстваў "Непаўторныя фарбы роднай зямлі", дзіцячыя і спартыўныя пляцоўкі, фальклорна-гульнёвыя падворкі і гандлёвыя рады.

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

На пачатку ж дзеі адбылося святачнае шэсце вернікаў да памятнага знака "У гонар дружбы і згоды канфесій" горада Іўе". У свяце прынялі ўдзел дэлегацыі з гарадоў-пабрацімаў — з Кайшадорыска і Азнакаева (Рэспубліка Татарстан, Расія).

Слаўгарадчына / Прыпеўкі з 18 раёнаў

20 чэрвеня ў Слаўгарадзе на Магілеўшчыне прайшло Абласное свята "Народная прыпеўка-2015". Арганізатарам яго выступілі Раённы выканаўчы камітэт, а профільную дапамогу ажыццяўляў Магілеўскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветнай работы.

Мэта мерапрыемства — развіццё і папулярнаваць народнай культуры: прыпеўкі, традыцыйнай ігры на гармоні, а таксама — пошук таленавітых выканаўцаў і калектываў, павышэнне іх мастацкага ўзроўню. Для гэтага падчас свята прайшоў конкурс па трох намінацыях: "Прыпевачнікі", "Гарманісты", "Гурты і

ансамблі". Выступілі прадстаўнікі 18 раёнаў вобласці.

Імправізаваныя сялянскія падворкі працавалі на пляцоўцы "Аграгарадок запрашае на свята", ладзіліся выстаўкі творчых работ устаноў адукацыі, культуры, раённага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва, а "Горад майстроў" запрашаў гасцей свята на выстаўку-кірмаш вырабаў майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Дыпламам першай ступені ў намінацыі "Гурты і ансамблі" быў узнагароджаны народны ансамбль народнай песні "Прыпеўка" Мяжысецкага сельскага Дома культуры, а прадстаўнік жа ўстановаў Юрый Падольскі стаў лідарам у катэгорыі "Прыпевачнікі". У намінацыі ж "Гарманісты" аналагічную адзнаку атрымаў Пётр Кудравец, загадчык Алешкавіцкага сельскага клуба Бялыніцкага раёна.

Свята завяршылася заключным гала-канцэртам пераможцаў і ўдзельнікаў конкурса, а таксама канцэртам гасцей — Заслужанага ансамбля Рэспублікі Беларусь "Неруш".

Ганна ТУЗЯНKOBA, вядучы рэдактар Абласнога метацэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы

На святачнай пляцоўцы "Сабантуй" у Іўі.

Тактыка культурнага развіцця

Шкада кніг у прынцыпе

Наведаў свайго сябра, які жыве ў мястэчку (урэшце, сітуацыя тычыцца не выключна гэтай умоўнай кропкі N. на карце рэспублікі). Спытаўся пра культурную сітуацыю там. Аказалася, што зачынілі дзіцячую бібліятэку. "Але гэта і слушна: у яе зайсці было страшна з дзіцём — у такой струхлелай драўлянай хатцы ўстанова месцілася..." — адразу зазначыў мой сябар. "А кнігі?" — пытаюся я. І атрымліваю адказ, які прымушае мяне, прынамсі, задумацца. Урэшце, у ім нічога асаблівага для бібліятэкараў нашай краіны, што працуюць не першы год ва ўмовах аптымізацыі.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

Дык вось, дзіцячую бібліятэку зачыняюць. Кнігі перапраўляюць у публічную, галаўную ўстанову, дзе яны займаюць значную частку вольнай прасторы. Супрацоўнікі даволі апэратыўна робяць выбарку выданняў, патрэбных ім, не вельмі патрэбных і зусім не патрэбных, спісваючы асобнікі, што з тых ці іншых прычын трапілі ў апошнюю катэгорыю, і выстаўляючы іх на спецыяльныя палічкі пры ўваходзе. Маўляў, забірай хто хоча. Скажам, цягам месяца ці да канца квартала. Астачу — у макулатуру. Неяк жаліва мне ад такіх выпадкаў прафесійнага халаднакроўя...

Так, асабліва ніхто і не хацеў займаць старыя кнігі з тых палічак. Мой сябра ды яшчэ пару чалавек сёе-тое забралі. Засталося яшчэ багата. "І неблагія кнігі! Але ў мяне пэўныя з іх ёсць у тых самых ці іншых выданнях, а некаторыя трэба надта ж "рэстаўраваць" — настолькі яны фізічна састарэлі. Ёсць і тыя, што састарэлі маральна... Але вось чаго шкада, дык гэты дзіцячы кніг. Такія цяпер не друкуюцца", — кажа сябар, дарэчы, не з самых першых аматараў літаратуры. І, зразумела, хапае на тых палічках пры ўваходзе ва ўстанову беларускай літаратуры.

А мне ў такіх сітуацыях заўжды шкада кніг у прынцыпе. Магчыма, з-за таго, што пад час вучобы ва ўніверсітэце я ці не кожны дзень ганяў па букіністчных кнігарнях і набываў вось такія тамы і томкі, якія цяпер аказаліся "не вельмі патрэбнымі і зусім не патрэбнымі". Вышукваў па кнігарнях, у букіністаў на выстаўках, здабываў часам па спекуляцыйным кошце (адносна беларускамоўнага "рэпертуару" такое вызначэнне ў букіністчным асяродку абсалютна слушнае: дзяржурч утраты!). І да прыстойнага набору кніг у бацькоў дадаў свае дзве шафы — збольшага айчынай літаратуры. Яшчэ неяк том Янкі Купалы на рускай мове выратаваў літаральна са сметніцы, а ля пад'езда знайшоў два пакеты кніг і альбомаў па архітэктуры. Таксама забраў. Дый ці мала такіх выпадкаў надаралася, урэшце...

Мо з прычыны майго асабістага кнігазбіральніцтва сітуацыя з масавымі спісаннямі мне не бачыцца абсалютна працоўным момантам, так бы мовіць. Неяк журналісты "К" прапаноўвалі адкрываць пры раённых бібліятэках букіністчныя шапікі. Ды нашы эксперты з ліку прафесіяналаў сферы не пагадзіліся. Толькі не памятаю, з якой нагоды: ці то шмат працы з паперамі па афармленні гандлёвага аб'екта, ці то рук бракавала для такой дзейнасці. Карацей, нічога новага. Ды ўсё ж варта пашукаць яшчэ нейкія шляхі: можна гатовую інтэрнэткаму прыдбаць, дзе бібліятэкі маглі б зарабляць, прадаючы букіністыку — не заломваючы, але і не заніжаючы кошту ды разам з тым выконваючы планы пазабюджэтай дзейнасці?

Паверце, некаторыя нават тыражныя выданні сёння на мінскіх кірмашах прадаюць зусім не па сабекошце ды не робяць скідак з улікам зношанасці кнігі. Скажам, выданне з беларускімі казкамі, але з ілюстрацыямі Міколы Селешчука аўтаматычна набліжаецца па цане да новай кнігі з тымі ж народнымі казкамі. А ці варта казаць, што асобнік з аўтографам, скажам, класіка беларускай літаратуры другой паловы ХХ стагоддзя (у залежнасці ад калібру і сённяшняй запатрабаванасці класіка) будзе каштаваць у разы больш, чым без яго. А ў бібліятэцы таго мястэчка пад спісанне трапілі і кніжкі з аўтографамі, і добра ілюстраваныя асобнікі. Цікава, чаму яны пайшлі не ў музей, бо, прынамсі, у гонар аднаго з аўтараў рукапіснага зычэння, што апынулася ў спісе на макулатуру, ён існуе. Дарэчы, магла б быць акцыя: і музею добры дадатак да калекцыі, і бібліятэка паказала б сябе высакародна ў стаўленні да памяці класіка.

Што яшчэ рыхтуецца ў мястэчку "з плеч ды ў печ" (прынамсі, так мне бачыцца сціслае апісанне самой сітуацыі)? Наборы рэпрадукцый класікаў сусветнага жывапісу, сёе-тое з раманістыкі, хапае і паэзіі... А можа, рацыя якраз з бібліятэкарамі? Дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі сказаў нядаўна ў інтэрв'ю "К": "Калі мы аптымізуем фонды, дык бібліятэкарам будзе працаваць значна лягчэй. Нават расстаноўка адной тысячы экзэмпляраў кніг — зусім не тое, што расстаноўка 10 тысяч. Аптымізацыя фондаў — вялікая эканомія часу, фінансавых сродкаў ды высылкаў бібліятэкараў..."

"Згодзен цалкам! Ды не ўсё, думаецца, калі ўжо справа прыйшла да такіх мер, варта прычэсваць пад адзін грабянец, толькі таму, што трэба спісаць!"

К

Будзем на сувязі

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

(Заканчэнне.
Пачатак на старонках 2 — 3.)

Няма славы на гарышчы

— Канешне, каб даць штуршок мерапрыемству, прывабіць больш гледачоў і адразу заявіць пэўную якасную планку, мы звярнуліся па дапамогу да такіх раскручаных гуртоў, як "Дразды" і "J:Mors". Але я не стаўлю за мэту прывезці на Камянецчыну як мага больш "зорак": гэта быў бы ўжо не праект, а канцэрт. У першую чаргу, хочацца дапамагчы айчынным гуртам-пачаткоўцам. Тым, хто сёння репеціруе ў падвалах, на гарышчах, у непрыстасаваных будынках. Магчыма, сярод іх будучыя "Бі-2" ці

Тэхналогія стварэння і правядзення фестывалю

Драйв у рокавым сугуччы

"Начныя снайперы", але яны не маюць добрай апаратуры, ім бракуе выступаў не толькі перад сябрамі, а на сапраўднай сцэне перад натоўпам слухачоў.

Як часцяком праводзіцца афіцыйны канцэрт? Каб не было "шурпатасцей" і арганізатары сталі спакойна, загісваецца "плюс". Я ж люблю, калі музыка натуральная. Няхай ў пачаткоўцаў не ўсё адшліфавана і гладка, як хацеўся б. Але чалавек выйшаў і сыграў настолькі магутна,

наколькі ў яго стае таленту і майстэрства. У нас усё празрыста!

Даём магчымаць усім ахвотным з любога куточка Беларусі прыехаць у Камянец і выступіць на крытай эстрадзе ў нашым парку. Акрамя ўласных інструментаў ім нічога не трэба везці: усе тэхнічныя пытанні ў нас цалкам закрыты. Запрошанай камандзе даецца 15 хвілін на саўд-чэк на добра абсталяванай пляцоўцы і пасля — 45 хвілін для музычна-

га самавыяўлення. Дарэчы, не абмяжоўваем па жанры выступаюцаў: са сцэны можа гучаць рок-н-рол, хэві-мэтэл, цяжкі рок ці авангард. Сэнс у тым, што гэта павіна быць толькі жывая музыка.

Фанатаў ногі выратаюць?

— Камянец знаходзіцца не так далёка ад Брэста, таму моладзь абласнога цэнтра таксама з'яўляецца нашай мэтавай аўдыторыяй. На першым фэсце мы не ўлічылі транспартны фактар: аказалася, што пасля 19-й гадзіны ў той дзень выбрацца з Камянца было ўжо немагчыма. Сёлета мы выпраўляем недарэчнасць: пасля заканчэння ўсіх суботніх мерапрыемстваў (у нас запланавана нават дыскусія для ўдзельнікаў і прыхільнікаў форуму) кожны ахвотны змога, апаляць білет на аўтобус, даехаць да Брэста. Гэта мы ўжо ўзгаднілі з камянецкім філіялам аўтапарка № 9. Ёсць дамовы і з мясцовымі органамі аховы парадку. Спачатку міліцыя крыху недаверліва аднеслася да фэсту, але летася ўсё прайшло без эксцэсаў.

Талакой ды з падтрымкай

— Мы не закладваем вялікіх грошай на гэта мерапрыемства, разумеючы: "лішніх" радкоў у бюджэце сёння няма. Імкнёмся зацікавіць спон-

сараў. Летася нам дапамагалі "Белавежскія сыры". Заўсёды падтрымлівае нашу раённую культуру прыватнае прадпрыемства на чале з Анатолем Мартысюком, не адмаўляе цікавым ініцыятывам Юрый Мароз і акцыянернае таварыства "Белавежскі". Друкаваную прадукцыю вырабляем дзякуючы сайту Tomlin.by. Прапануем стаць сузаснавальнікам мерапрыемства аднаму з дзяржаўных банкаў краіны. Але мы не хочам быць нахлебнікамі, таму ўзамен прапануем ладзіць бясплатна для іх канцэрты, карпаратывы.

Дарэчы, уваход на фэст у нас платны. Кошт білета на два дні — 50 тысяч рублёў, на адзін — 30 тысяч, дзеці да 10 гадоў праходзяць дарма.

Мяркую, гэта не тыя сумы, што адштурхнуць патэнцыйных гледачоў. Трэба разумець, што мы нясем выдаткі — і немальна. Прынамсі, летася выступленне ледзь не сарваў трапічны лівень, з-за якога выйшла са строю апаратура. Рамонт абышоўся нам у круглую суму. На праекце ж мы яшчэ не зарабляем, пакуль толькі укладаючы пазабюджэтную сродкі ў яго раскрутку.

Гасцёўна з размахам

— Я мару, каб на "Камянецкі драйв" людзі прыязджалі на два дні, ставілі ў парку палаткі — як тое робіцца ў Польшчы. Пад гэту справу можна будзе задзейнічаць стадыён. Спецыфічная музычная тусоўка змога дадаткова прынесці небагі эканамічны эфект раёну. Мы размяшчаем афішы мерапрыемства ў Сеціве, прасім удзельнікаў змяшчаць спасылку на нас на ўласных сайтах і старонках у сацыяльных сетках. Да нас ужо прыехалі з Кіева, Калінінграда, гарадоў Польшчы. Упэўнены, геаграфія форуму будзе пашырацца.

Магчыма, хтосьці з удзельнікаў "Камянецкага драйва" прабецца на вялікую сцэну. Будзе прыемна, што яны пачыналі менавіта ў нас. Творчым людзям неабходна даваць шанс. Мы запалілі маленькі агенчык, каб тыя, хто змога, накіроўваліся на яго.

К

ФОТОФАКТ

"Мастацтва павінна...?"

Сёлета Беларусь на міжнародным кірмашы "Art-Вільнюс" па традыцый прадстаўляе Галерэя сучаснага мастацтва "У". Гэтым разам праектам Міхаіла Гуліна "Мастацтва павінна...".

Фота Ганны ЧЫСТАСЕРДАВАЙ

Прыватная гісторыя

Мінулы год быў адзначаны круглымі датамі, якія справілі гурты "Стары Ольса", "Сцяна", "Нейра дзюбель", "Нака"... 20 гадоў споўнілася і калектыву, які досыць доўга насіў ганаровае званне айчыннага гурта № 1. (Пасля "Песняроў" такі статус усплываў адносна айчынных калектываў хіба пару разоў.) Амаль чатыры гады таму ў ім адбыўся гучны раскол — быў "звольнены" фронтмэн. Маса слоў "з нагоды" скзана трыма астатнімі музыкантамі гурта, колішні ж лідар пераважна адмоўчаўся. Мы паспрабавалі разгаварыць яго.

Алег КЛІМАЎ

Адзінае, што інтэрв'ю затрымалася ў запасе рэдакцыі амаль на паўгода. Неяк не мелі канкрэтнай нагоды для яго публікацыі, а да "круглай даты" калектыву

выйсці яно не паспела. Ды нядаўна героем гэтай публікацыі задалі пытанне калегі з партала "Tuzin.fm": ці існуе верагоднасць такой сітуацыі, калі гурт можа сабрацца разам. І наш візаві адказаў: "Мусіць адбыцца такая рэч, дзеля якой нельга не сабрацца. Як, напрыклад, дапамога цяжкахвораму чалавеку". І неяк усцешыў такі адказ. Бо яшчэ паўгода таму рыторыка абодвух бакоў канфлікту была іншай. Ды пачалі размову мы з тэмы, не датычнай той спрэчнай сітуацыі, а хутчэй з акцэнтаў, якія постфактум спрабуем расставіць да таго часу, калі гурт "N.R.M." (пра яго гаворка) быў квартэтам, а таксама з пытанняў, датычных культуры наогул.

— Творчасць "N.R.M." — частка беларускай культуры?

— Вядома. Сучаснай беларускай культуры. Але толькі час пакажа, ці з'яўляюцца песні гурта часткай беларускай культуры наогул, — значае Лявон Вольскі — выбітны прадстаўнік сучаснай альтэрнатыўнай беларускай сцэны, а менавіта з ім сённяшня гутарка. — Мож-

на па-рознаму ставіцца да таго, наколькі моцна ці слаба нехта грае ці спявае. Але энэргія, якая адгукалася ў душах людзей, у гэтай музыцы было багата. Ды і шмат у якіх песнях можна пачуць гармонію, характэрную для беларускай народнай музыкі, як, напрыклад, у кампазіцыі "Мы жывём някепска". Так што мы — плоць ад плоці нашай культуры.

— Беларусь 24 гады — незалежная дзяржава. Што ты за гэты тэрмін аднёс бы ў "плюс" беларускай культуры, а што ў "мінус"? Нават давай захопім гады перабудовы.

— Калі пачаць з музыкі, то людзі сталі лепш граць, лепш запісвацца, наогул выраста цэлая генерацыя беларускіх выканаўцаў. Класных — як мінімум, еўрапейскага ўзроўню, добрых, сярэдніх і... дрэнных. (Якснай поп-музыкі ў БССР было непараўнальна больш, а тое, што зараз робіцца ў нашым шоу-бізнесе, — кашмар нейкі.) Што ў "плюсы", незвязанае з музыкай? У Мінску адкрылася галерэя "У", з'явіліся новыя мастакі (шкада, што некаторыя з іх па розных прычынах з'ехалі з

Фестываль амерыканскага дакументальнага кіно ўвесну адбыўся ў мінскім кінатэатры "Перамога" не ўпершыню. Праграму "Незнаёмая Амерыка" прадстаўлялі рэжысёр Жан-Мішэль Дысар і прафесар Майкл Рынаў. Паказаная мінчанам дакументалістыка "дала магчымасць незнаёмым людзям абмяркоўваць сур'ёзныя рэчы". Канцэпцыйна ж яна грунтавалася на тым, каб адрознівацца ад галівудскай прадукцыі — ігравых фільмаў, дзе прадказальна працуюць складнікі поспеху. Раскрыццё асобы ў супрацьстаянні стэрэатыпам — вось што цікавіць аўтараў стужак, знятых у 2012 — 2013 гадах, кожная з якіх мае па некалькіх міжнародных узнагарод.

**ЗША
Няма чаго здымаць?**

У стужцы "Я спазнаю Амерыку" як сціснутыя спружыны закладзены некалькі пазіцый, важныя для разумення ўсёй праграмы. Першым "стрэліў" сам жанр: фільм-пераадоленне з незразумелым фіналам, дзе перамогі няма або яна зусім невідавочная. Цягам года Жан-Мішэль Дысар здымаў пяць вучняў Міжнароднай сярэдняй школы ў нью-ёркскім Брукліне — тут ёсць спецыялізацыя для дзяцей-імігрантаў. У ЗША героі стужкі прыехалі з Пакістана, Польшчы, Гватэмалы, Бірмы, Гаіці. Рэжысёр здымаў 1-2 дні на тыдзень у школе і столькі ж — у сем'ях дзяцей. Акрамя паходжання, у іх зусім розныя побытавыя культуры. Вывучаючы ж англійскую мову, яны вучацца жыць у новай рэальнасці.

Ітрат яшчэ носіць хустку, але ўжо збіраецца паступаць у каледж, а не выходзіць замуж. Брэндан 10 гадоў жыве без сям'і, а потым прайшоў пешшу пустыню і перасёк амерыканскую мяжу. Ён кажа, што гэта было для яго прасцей, чым знайсці потым агульную мову з маці. Калі ён не здаець экзамен, яго адлічаць, і ён вымушаны будзе працаваць на кухні. Ды

ўвесь фільм ён паўтарае: "Я хачу быць футбалістам"... Рэжысёр лічыць, што ўсе яны героі — моцныя дзеці, упэўненыя ў сабе, бо пераезд стаў для іх пераходам да дарослага жыцця, эксперыментам па стварэнні сябе, тварэннем ідэнтыфікацыі.

Разбурэнне стэрэатыпаў — яшчэ адна базавая пазіцыя праграмы. Ці можа спартсмен-азіят быць баскетбалістам? Аказваецца, не — і гэта жорсткае правіла. Праўда, "лінаманія" ахапіла ЗША, калі Джэрамі Лін закінуў у пяці першых гульнях НБА 2012 больш мячоў, чым які-небудзь іншы гулец сучаснасці. Але "лінаманія" скончылася, і Джэрамі застаўся без кантракта. Аднак гісторыя гэта — не столькі пра

веры ўсё гэта мала што значыла. Пік кар'еры — гэта той час, калі два тыдні Лін быў самым вядомым чалавекам Амерыкі. Потым усё сціхла.

Зусім без лакароўкі

"Талеркі, якія верцяцца" мелі ўсе шанцы стаць гламурным нарысам пра рэстаранны бізнес, але... Чыкагскі "Алінэа" мае тры мішленаўскія зоркі, і гэта — лепшы рэстаран Амерыкі. Вось толькі яго шэф Грант на валасок ад смерці: ён змагаецца з ракам... Атмасферны рэстаран Брайтбаху ў глыбінцы штата Аёва славіцца хатняй кухняй, замовы столакаў тут пачынаюцца за шмат месяцаў да святочных дзён. Сям'я

Габа ведае масу незвычайных рэцэптаў. Але яна была вымушана выселіцца з дома, а потым зачыніць рэстаран.

Калі дэсерт у Гранта — амаль кінематограф, то блінцы на сняданак у Габа — мяжа выжывання. Але з нейкай невядомай прычыны гаспадар кажа пра любоў да жонкі і дачкі. Усё навокал бурыцца, а ён любіць сваю сям'ю...

Вобраз жа талерак, якія верцяцца, рэжысёр узяў з мюзікла, дзе гэта стандартны трук: тры талеркі ў розных камбінацыях з рознымі прадметамі круцяцца і павінны быць у раўнавазе. Мабыць, гэта адзіны фільм, у якім ёсць кінематографічныя тонкасці: у мантажы, у чаргаванні сюжэтных ліній, музычных тэм.

трэба было распавесці пра сваю хваробу? Ён выбіраў паміж хлуснёй, калі пра цябе кажуць іншыя, і цішынёй — калі нічога не адбываецца. Абраў рызык зняць фільм самому. Крок за крокам, паварот за паваротам, рух ступні, калена, пэндзля, запаволенне маўлення... Калі станавілася немагчыма, Джэйсан звяртаўся да каміксаў: дзякуючы камп'ютарным тэхналогіям ён займаў кантакты, і яго група ў сацыяльнай сетцы склала карту Нью-Ёрка для людзей з абмежаванымі магчымасцямі. Аказваецца, у Амерыцы таксама мала пандусаў і парэнчаў, але шмат барджораў, прыступак і вузкіх праходаў. Дык у чым сэнс гэтай барацьбы? Па вялікім рахунку, у тым, што яна працягваецца.

Гісторыя Даяны Наяда — таксама з разраду "бліжэй, чым асабістае". Яна была паспяховай плаўчыкай, потым зрабіла кар'еру спартыўнага каментатара. З юнацтва марыла перасекчы Фларыдскі праліў і зрабіла гэта — з пятай спробы — у 64 гады! Ідэя была ў тым, каб праплыць 166 кіламетраў без спецыяльнага гідракасцюма (абароны ад акул), паказаць, што жанчыны пасля шасцідзесяці не павінны быць нябачнымі ў грамадстве, а яшчэ тое, што мара — гэта сур'ёзна. Настолькі, што Даяна не спынілі прыступ астмы, пераахалоджанне, апёкі ад медуз, параліч цягліц, непагадзь, млюснасць з-за праглынутай міжволі салёнай вады. Кожны раз яна аднаўлялася, пераадольвала неразуменне, збірала каманду і пачынала спатчатку.

Прызнаюся, часта я здзівілася ад пытанняў публікі пасля сеансаў. Пра цывілізаваныя краіны і варвараў, пра тое, ці паўсюль робіцца такі настойлівы акцэнт на асобу — яе раскрыццё, сцвярдзенне, узаемадзеянне з іншымі?

"Іншыя" для нас — заўсёды ў вядомым сэнсе варвары. Стананне ў тым, калі варвар становіцца цывілізаваным чалавекам. А быць цывілізаваным азначае вучыцца жыць з іншымі. Ёсць пэўны

прывілей у тым, каб быць іншым, вучыцца ў іншага. Варварства будзе ўзводзіць вакол сябе сцены і межы. Пастаўце замест сцен вокны, і хоць прыгожы выгляд вы ўбачыце не заўсёды, гэта больш цікава", — прыкладна так прагучаў адказ.

"Ці пайшоў, у рэшце рэшт, па вадзе Джэрамі Лін?" Смех смехам, але... Фільмы заканчваюцца, а гісторыя іх герояў — не. Каб атрымаць адказы на пытанні пра іх далейшы лёс, прафесар Рынаў прапануе наведаць Сеціва. Напрыклад, стан Джэйсана зараз стабілізуваўся, яго сыну больш за паўтара гады, а сам ён абсалютна здаровы. Думаю, нешта новае, што з'яўляецца ў дакументальным кінематографіі дзякуючы Інтэрнэту, — гэта калі праблема актуальная і фільм можа вывесці яе на новы ўзровень асэнсавання, грамадства ўключаецца ў яе рашэнне ў іншым маштабе.

"А што азначаюць словы Брайтбаха, нібыта "поспех — гэта тое, колькі тваіх сяброў ляжаць на могілках?" — было і такое пытанне ад гледачоў. Гаспадар рэстарана традыцыйнай кухні мае на ўвазе сямейныя і супольныя каштоўнасці. Некалькі пакаленняў Брайтбахаў жылі ў адным мястэчку, гадамі сябравалі з такімі ж шматдзетнымі сем'ямі, дапамагаючы адзін аднаму. Паміраючы, кожны як быццам заставаўся ў тым жа, бліжэй асяроддзі. З імі развітаюцца, але, у пэўным сэнсе, умоўна. Іх памятаюць, і нават перад прыняццем важных рашэнняў Брайтбах прыходзіць на могілкі раіцца з тымі, хто адышоў у іншы свет, супакойваючыся такім чынам. Гэта жыццё, і яго вынік гаспадар рэстарана лічыць поспехам.

Пасля нечалавечага проціборства Даяны Наяда з водамі Фларыдскага праліва і аповеду пра жорсткія рэчы, з якімі ёй давялося сутыкнуцца ў жыцці, абмеркаванне было даволі доўгім. І раптам адзін глядач, як быццам ён нічога не чуў, пытаецца: а для чаго здымаюцца гэты фільм? Жан-Мішэль адказаў: "Хіба вы не зразумелі, гэта ж урокі плавання..."

Незнаёмая краіна: спазнанне праз кіно

Урокі плавання між стэрэатыпаў

Кадры з фільмаў — удзельніцаў мінскай праграмы.

спорт і грамадскія асновы, якія ня пахіснуць, а хутчэй — пра рэлігійнае пачуццё, паколькі Джэрамі як мантру паўтарае, што ў Творцы ёсць на яго планы.

Фільм пра Джэрамі атрымаўся вельмі прыгожым, часткова ён зняты ў дзіцячыя гады, часткова — цягам спартыўных матчаў. Выдатная атлетычная фактура, з масай эмоцый і энергіі. У хлопчыка была забяспечаная сям'я і адказная мама, затым у яго з'явіўся "правільны" трэнер, вучоба ў Гарвардзе, але без

купіла тут зямлю 160 гадоў таму, і рэстаран не нашмат маладзейшы. Усё было б добра — і далей людзі частаваліся б смажанымі куранятамі і яблычным пірагом, — але здарыўся пажар. Маленькая абшчына Болстаўна сабралася і адбудавала месца сустрэч, ды неўзабаве здарыўся другі пажар...

У "Габа" нічога экстрэмальнага не адбылося, гэтае месца проста згала. Арызона — адносна малады штат на мяжы з Мексікай, таму тут папулярная этнакухня, і сям'я

Куды менш "прыгажосці" ў аўтабіяграфічнай стужцы "Калі я іду": яе здымае Джэйсан Да Сілва, які пакутуе на рассеяны склероз. Да 25 гадоў ён быў паспяховым маладым рэжысёрам і ўспрымаў свой дыягназ як прыгоду. Але хвароба прагрэсавала, цягам часу стала патрэбна сканцэнтравацца на тым, каб пачысціць зубы, пагаліцца, апрануцца... Цудам стала сустрэча з будучай жонкай Эліс і нараджэнне сына, магчымасць працаваць за камерай і перад ёй. Чаму Джэйсану

Адгукалася ў душах...

Пра час, энергію, дарогі на Алімп і з яго

з'ехалі з краіны). З'явіліся цікавыя паэты, сярод якіх ёсць сталыя ўдзельнікі цікавых паэтычных слэмаў, перакладчыкі, літаратары. Калі называць імёны, то гэта Анатоль Сыс, Адам Глобус, Уладзімір Арлоў, Сяргей Дубавец, Артур Клінаў, Віктар Марціновіч, Альгерд Бахарэвіч, Андрэй Хадановіч і безліч іншых. Быў зняты, на маю думку, бясспрэчна таленавіты фільм "Акупацыя. Містэрый". Назаву таксама курсы беларускай мовы, культурныя кампаніі... Самы галоўны "мінус" — гэта падзелы на "сваіх" і "не сваіх", у чым — трагедыя для культуры наогул. Дзяленне такое не існуе выключна на ўзроўні "дзяржаўныя — недзяржаўныя арганізацыі".

Але недзяржаўным структурам, якія працуюць у сферы культуры, функцыянаваць, мяркую, больш складана. Ды, глядзячы на тое, колькі за гэтыя гады было выдадзена новых кніг, выпушчана музычных альбомаў, пастаўлена спектакляў, я цешуся. Пазітыўныя працэсы навідавоку, і недарэчна сцвярджаць супрацьлеглае. Магло б быць лепш, больш? Магло б. Дык усё можа класіфіся інакш...

— Што, на тvoj погляд, адрознівае нашу культуру ад іншых?
— ...А што адрознівае нямецкую?
— Мне яна ўяўляецца нямецкай футбольнай машынай. Бездакорна выглядае, усе дэталі ідэальна падагнаны, аўра готыкі.

— Пагаворым аб стэрэатыпах, зразумела. Насамрэч немцы вельмі рамантычныя, здольныя на зусім не прагматычны рух... Беларусы трошачкі закрытыя, мы пабойваемся адкрыцца і суседу, і свету. У нас прынята інтэрпрэтаваць, штосці не дагаворваць, пераасфераваць на свой лад. Але народ наш вельмі працавіты, ён будзе працаваць, заўжды знойдзе працу, хоць бы дома ў сябе, таму што паставіў перад сабой задачу, і выканаць яе абавязаны... Мы пра адрозненні беларускай культуры гаворым, так? Вясковае сельскае ў нас "прышпільная", калі можна так сказаць. Калі ў вёсцы хто-небудзь памірае, то падчас пахавання бабулькі ідуць за труной і спяваюць адмысловыя песні. У мяне гэта дрыжыкі выклікае. Ці збіраюцца ля

крыжа, размешчанага пры ўездзе ў вёску, моляцца, кажуць пра жыццё і смерць, пра нейкія сакрамэнтальныя рэчы могуць праспяваць...

— У Паўднёвай Амерыцы, працягваючы тэму стэрэатыпаў, музыка шумная, вясёлая, гарачая, эмацыйная. А беларуская жкая ў большай ступені — мінорная або мажорная?

— У палескай мінору шмат, у застольных песнях асабліва. "Сівы конь", "Зялёная вішня"... Але ёсць і полечкі-трасулькі, і "закосы" пад іх, як у "Крамбамбулі" — "Мама дарагая". У розных рэгіёнах, для розных часоў года, у розных абставінах і музыка адрозная. А калі казаць пра афіцыйную, так бы мовіць, музыку, дык яна ў асноўным мажорная.

— На мажорную тэму. Ці не разменьваешся ты, ствараючы трэкі для праектаў кшталту "Куплеты і прыпевы"? Усё гэта мо і смешна для кагосьці, але так дробна для некалі першага

рокера краіны... У вузкім коле песенкі дарчыныя, але нашто выносіць іх на публіку?

— Не разумею, што ў гэтых песнях такога страшнага, каб не вынесці іх на публіку? Я іх, прынамсі, не саромяюся... А чаму б не ставіцца да іх як да трэнінгу? Навуковец і пісьменнік Умбэрта Эка ўжо шмат гадоў вядзе калонку ў часопісе "Эспрэса": гэта яго рэфлексія на невакальны свет. І ніхто яго за гэта не ўпакале. Праект "Саўка ды Грышка" — мая сатырычная "калонка", можна сказаць, гэткае кабарэ. А "Куплеты і прыпевы" выйшлі ў момант творчага прастою: душа папрасіла свавольства. Я так не люблю гэтых слоў нахшталт "разменьвае свой талент". Творца можа дазваляць сабе ўсё, калі гэта не супярэчыць агульнапрынятым маральным арыенцірам, але і тут, вядома, існуюць выключэнні...

Заканчэнне гутаркі чытайце на старонцы 14.

Любоў ГАЎРЫЛЮК,
журналіст, арт-крытык

ТЭКСТ

Фатаграфічная калекцыя:
мястэчкі Беларусі

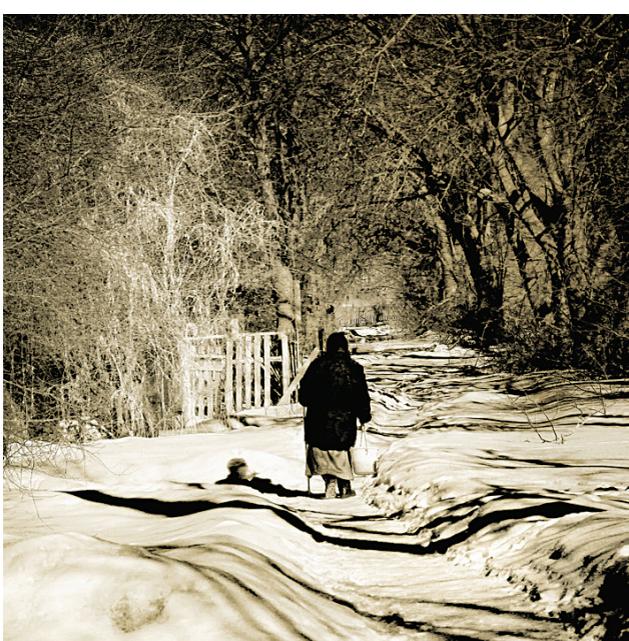
Ігумен — не ў чэрвені

За амаль сорок гадоў маіх падарожжаў па Беларусі самае вялікае ўражанне пакінулі не буйныя гарады і не вёскі, якіх наведваў тысячы... Самыя цёплыя і змястоўныя ўспаміны ў мяне звязаныя з нашымі мястэчкамі, невялікімі гарадамі — сёння, у асноўным, раённымі цэнтрамі і пасёлкамі. Дэманструю ў гэтым нумары свае фотаўражанні ад колішняга Ігумена — цяперашняга Чэрвеня. Праўда, так выйшла, што здымкі — зімовыя. А мо тое і няблага ў летнюю спёку?

ТЭКСТ

Валерый ВЯДРЭНКА,
фатограф

(Заканчэнне. Пачатак на старонках 12 — 13.)

— Твой крайні праект быў створаны яшчэ і таму, што ты адчуваеш: "Крамбамбуля" стаіць перад выбарам, куды рухацца?

— ...Мы запісалі альбом, з "партызанскімі" песнямі, — іранічны, вясёлы. Але тое, што цяпер стаім перад бар'ерам у роздумах, — факт. Думаю, год для рашэння ў нас ёсць. Прыйдзе чарговае дыханне альбо...

— Сёння можна ўжо стакойна зірнуць на тое, што здарылася з гуртом "N.R.M."? Пра гэта шмат казаў цяперашні лідар-вакаліст гурта Піт Паўлаў, а былы фронтмэн адмоўчаецца... Добра, выкажу сваё меркаванне. Асноўную частку віны ўскладаю на цябе. У сілу пэўных прычын з нейкага моманту ты стаў менш надаваць увагі калектыву. А яго ўдзельнікі, пры тым, што кожны нешта ўносіў у творчую скарбонку, усё ж былі залежныя ад "кіроўцы". І, урэшце, ім надакучыла, што толькі ты вызначаеш, ці дае гурт канцэрт, ці запісвае песні... Ёсць доля праўды ў маіх словах?

— У першым звароце да прэсы "ў абноўленым складзе" мае былі сябры дэкларавалі, што далей будуць працаваць без мяне. Навошта каментары, які ў іх сэнс? Хто захацеў нешта зразумець, той зразумеў, а хто не — таму ўсё адно не патлумачыш. А доля праўды ёсць у любых словах.

— А наогул, ці шкадуеш пра тое, што апынуўся па-за гуртом?

— Пасля ўсяго, што здарылася, — не. Бо столькі было зроблена і сказана былымі паплечнікамі, што, як кажуць, Рубікон прыродзены.

— Людзі сварацца "ў хлам", а праз нейкі час мірацца...

— Я (хай і банальна прагучыць) імкнуся прытрымлівацца хрысціянскіх заповядаў, стараюся не сварыцца з кімсьці, дараваць. Але на магчымы "рэзюніён" дзеля... "камерцыйнай мэтазгоднасці" не пайшоў бы.

— А калі гаворка пра чыстыя намеры?..

— А яна пра гэта не пойдзе. Прынамсі, тое слаба ўяўляецца.

— Які час для цябе найцікавейшы, найпрадуктыўны ў "N.R.M."?

— Калі рабіліся першыя крокі і яшчэ не да канца было зразумела, куды дакладна ісці, але ўстаноўка на альтэрнатыўную музыку ўжо была. Мне ўсё было вельмі цікава па альбом 2000-га — "Тры чарапахі". Пасля яго пачаўся рэгрэс, але гэта мала хто заўважыў. Выдадзеная ў 2002-м пласцінка "Дом культуры" была магутнай, але ў ёй трапіліся і правальныя нумары.

Але тады я не разумеў таго, што зразумеў значна пазней: далей рухацца не было куды, бо гурт дасягнуў беларускага музычнага Алімпу — дзве рок-кароны, шмат рок-каронак — лепшыя тэксты, песні году... А потым амаль не было выступленняў на радзіме па незалежных ад нас прычынах. Калі ж выступалі, дык тое зводзілася да тураў па абласных цэнтрах двойчы на год. Усё ператваралася ў завядзёнку: рэдкія сустрэчы ці тэлефанаванні цягам месяцаў, потым рэпетыцыйны перыяд і тур. Агульную атмасферу аздараўлялі канцэрты па замежжы.

— Дарэчы, пра сябе любімага: я заўважыў, што "Дом культуры" — дакладна не крок наперад.

— Тут вось яшчэ што. Да "Трох чарапах" мы былі сапраўдным D.I.Y.-гуртом, пачынаючы ад ладу жыцця і за-

камерцыялізавалася. І тады стасункі ў суполцы пачалі паступова змяняцца. Для творцы ў слове "камерцыя" няма нічога дрэннага да таго моманту, калі яна выходзіць у прафесію на першы план...

— Падзялюся яшчэ адной версіяй расколу ў "N.R.M.". Маўляў, твая жонка ўсё больш брала на сябе менеджарскія абавязкі і аднойчы задумалася: "Навошта мужу гурт, які не прыносіць грошай, калі ёсць "Крамбамбуля", яе ключуц на карпаратывы?"

— Лухта. На пачатку 2000-х яна сышла з гурта і перадала "менеджарскія функцыі", пра якія ты гаворыш, Валодзьку Шаблінскаму. А наконце "прыносіць — не прыносіць грошай"... Калі "N.R.M." шмат выступалі, напрыклад, у Польшчы, мы не "шалелі з тлушчу", але і не бедавалі. Але за гады тураў, канцэр-

адкрыта сфармуляваную ў музыцы магутную энергію (і энергію не лабавую, а разумную, з гумарам, з іроніяй, як у песні "Партызанская", песні з падвойным дном, з канцэпцыяй) таго, што балела ад канца 1980-х — пачатку 1990-х. У песнях адлюстроўвалася тое, што раздражняла, смяшыла, калола вочы: коснасць, шаблоннасць мыслення, сцены, якімі яны сябе акружылі, шоры на вачах, шэрасць, аднолькаваць. Сам шаблонаў нагаварыў... Але энергетычную сувязь пачатковага перыяду паміж намі і слухачамі я адчуваў на канцэртах, што фантастычна праходзілі! Разумееш, у "Мроі" я граў нейкую чужую хард-рокавую, з тэкстамі, складзенымі правільна, але сухімі, нежывымі словамі. Спявалі нешта на эзопавай мове пафасна-смешнае, прыкладам, "Я — рок-музыкант!". Кашмар! Памятаю, сядзелі мы з гітарыстам "Мроі" Уладзімірам Давыдоўскім у кавярні, штосьці накідвалі такое дэкларатыўнае... Але пратэст быў такі тэатральны, нават аперэтанчы. Прымяралі на сябе маску тагачаснага героя: "Я хачу памерці на сцэне! Я — рок-музыкант!" Не хацелі мы памерці на сцэне, насамрэч... Адзінае, што, як

Адгукалася ў душах...

Пра час, энергію, дарогі на Алімп і з яго

Фота гурта канца 1990-х з архіва героя публікацыі.

канчаючы тым, у якіх умовах запісаліся. А "...Чарапахі" з тэхнічнага пункту гледжання хоць і прагучалі крыху пластмасавы, але затое модна, папсова. І матэрыял быў актуальны, "надзённы". Дыск тады, дзякуючы выхаду на лэйбле, пачаў прадавацца па ўсёй тэрыторыі Беларусі, і альбом гэты стаяў па ўсёй краіне ў кіёсках побач з альбомам... Наталлі Вятліцкай, напрыклад. Мяне, які лічыў свой гурт альтэрнатыўным, такое суседства "ламала". Я насамрэч меркаваў, што выконваю нейкую місію, хацеў данесці важныя, як лічыў, думкі да людзей, дастукацца да іх сэрцаў і душ. І пры гэтым гурт рабіўся ўсё больш папулярным, як тое разумеецца ў шоу-бізнесе. Было пацудова раздвоенасці: з аднаго боку, мы ездзілі на гастролі па краіне на міжнародніх аўтобусах, з іншага — нас усюды ўжо ведалі, спявалі нашы песні. І было прызнанне. А грошай асабліва не дадалося: застаўся альбом 2000-га — "Тры чарапахі". Пасля яго пачаўся рэгрэс, але гэта мала хто заўважыў. Выдадзеная ў 2002-м пласцінка "Дом культуры" была магутнай, але ў ёй трапіліся і правальныя нумары.

таў выпрацавалася звычка кантактаваць праз іронію, не вельмі сур'эзна і не зусім шыра. А потым мы наогул перасталі бачыцца, акрамя як на рэпетыцыях і канцэртах: кожны займаўся іншымі праектамі. Гэта мой пункт гледжання. Я фізічна не мог сябе прымуціць выступіць на чарговых "Рок-каранацый" і "Рок па вакацыях", бо, на мой погляд, гэтыя фэсты ператварыліся ў самапародыі. Калі "лягісам" далі галоўную карону, тосцьці з журналістаў пераназваў фэст у "Рок-прафанацыю". А я для сябе калісьці вырашыў: калі адчую, што фестываль прафануе адпачатковую ідэю, то нагі маёй там не будзе. Такі час надышоў. Тое ж тычыцца і "Рока па вакацыях", які нават у дробязях — час правядзення, 1 верасня, — мусіў быць нязменны: Дзень ведаў, скончыліся канікулы і студэнты ідуць на фэст... Цяпер яго і ў кастрычніку ладзяць, калі ладзяць.

— Згодзен, што "N.R.M." аказала ўплыў на пакаленне людзей, якія ментальна фармаваліся ў 1990-х — сярэдзіне нулявых?

— Даводзіцца пагаджацца... Людзі пачулі ўпершыню

гэта бывае з мастакамі, пад час напісання мы прымушалі сябе верыць у гэтыя пафасныя словы... Зрэшты, як ні дзіўна, песня ўсё роўна добрая, адлюстроўвае час юнацтва, калі змагаешся з усім без разбору. І вось таго галоўнага, з чым мы творча ваявалі, не стала: Савецкі Саюз распаўся. І мы сталі спяваць нейкія стандартныя глупствы. Тады пачалі шукаць іншую музыку, цэлы год пася таго, як гурт пакінуў Віктар Смольскі, сядзелі ў Філармоніі і выведжвалі песні, але добрага не выведжвалі. Былі больш-менш нумары, за якія, скажам, "не зусім сорамна". А годам раней я якраз "падсеў" на грандж, а тут хард-н-хэві старпёрскі... Карацей, давясла распусціць "Мроі", і на яе месцы з'явіўся "N.R.M."...

— Што далі 16 гадоў у калісьці лепшым гурце Беларусі?

— Вельмі многае. Прафесійны рост — і як спевака, і як інструменталіста, і як кампазітара, і як аўтара тэкстаў. Досвед — творчы, жыццёвы — розны, калі, будучы нікім, мы дасягнулі вяршынь музычнага Алімпу, і калі спустыліся з яго.

(Працяг. Пачатак на старонцы 4.)

Беларускі народ выставіў супраць фашысцкіх захопнікаў трохсотшасцідзесяцітысячную партызанскую армію, якая трымала пад сваім кантролем амаль што ўсе тылы і тылавую службу акупантаў. І ўтварылася тая армія ў сваім канчатковым "абліччы" пераважна ў сярэдзіне ваенных гадоў. Утварылася зусім не пад "испытанным руководством партии большевиков", а пераважна знізу, стыхійна, як можа, неўсвядомлены яшчэ добра пратэст беларускага народа супраць спробы знявагі яго годнасці.

Афіцыйныя спробы арганізацыі партызанскага руху на захопленых тэрыторыях рабіліся па ініцыятыве самога Сталіна яшчэ ў сорок першым, але яны тады мала да чаго прывялі. Вось што пра гэта напісана, напрыклад, у выдадзенай у Мінску ў 1983 годзе кнізе "Партызанскія фарміраванні Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны": "Аднак не ўсе створаныя на пачатку вайны атрады і групы змаглі выканаць сваю задачу. Частка з іх не здолела замацавацца на акупаванай тэрыторыі і адышла разам з войскамі Чырвонай арміі, іншыя былі рассяяны пры пераходзе лініі фронту альбо ў першых баях, і звестак пра лёс большасці з іх у архіўных матэрыялах не знойдзена".

І толькі пасля, у 1943-м, беларускі партызанскі рух быў узят пад апеку Цэнтральнага штаба партызанскага руху, які размяшчаўся ў Маскве. Менавіта тады быў уведзены інстытут камісараў, даўно зліквідаваны ў рэгулярнай арміі, спрабавалі нават завесці сумна вядомага асобна аддзела. Пры тым, што партызан доўгі час дрэнна забяспечвалі з "Вялікай зямлі" зброяй, боепрыпасамі і медыкаментамі. Пра гэта згадвалі партызаны-ветэраны, з якімі мне даводзілася ў розны час сустрэцца: Валянцін Тарас, Мікалай Гучыёў, Віктар Грамыка, Сяргей Раманаў, Іван Стасевіч, Аляксандр Мазалёў, Мікалай Абрывіна, а таксама мой цесць Аляксей Крушынінкі, — колішні аршанскі падпольшчык, потым начальнік штаба атрада імя Варашылава партызанскай брыгады Канстанціна Заслонава.

А вось што распавядаў былы начальнік штаба 2-й Заслонаўскай партызанскай брыгады Мікалай Крукоўскі, які стаў пасля вайны прафесарам, доктарам філасофскіх навук: "Нас, заслонаўцаў, забяспечвалі з Цэнтра вельмі дрэнна. Да 1943 года, калі імклівы наступ фашыстаў так ці інакш, але быў прыпынены, гэта можна было б рабіць у больш значных памерах, разумеючы стратэгічную важнасць наяўнасці такой вялікай і адборнай арміі (у партызаны ж ішоў не кожны) у тыле ворага. Але тое не рабілася. Вось і даводзілася супрацьстаяць узброенаму да зубоў праціўніку з іржавымі вінтоўкамі, знойдзенымі на месцах баёў, ды кулямэтамі ДТ, знятымі з кінутых савецкіх танкаў, зрэшт, зусім нядрэннымі. Хранічна не хапала патра-

наў, а тол даводзілася часта выплаўляць на кастры са 152-міліметровых снарадаў, рызыкуючы ўласным жыццём. І гэта пры наладжанай радыёсувязі і магчымасці дастаўкі патрэбных нам грузаў з дапамогай славуцкіх "кукурузнікаў" з наступным скідваннем тых грузаў на парашутах! Тое часам рабілася. Але ж вельмі рэдка. Таму ў баі нам было нялёгка: немец, заклаўшы ў свой знакіт MF-34 даўжэзную стужку на 250 патронаў, літаральна засыпаў нас рознакаляровымі ланцужкамі трасіруючых, ды яшчэ часам і разрыўных, куль, кожная з якіх несла пакутлівую смерць. Нам заста-

Сёння я распавядаю пра партызана Леаніда Дробава, якому наканавана было потым стаць вядомым гісторыкам беларускага мастацтва і жывапісцам, прафесарам, доктарам мастацтвазнаўства, лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі Беларусі. Пра сваю радню і пра "сваю вайну" ён паспеў напісаць некалькі дзясяткаў старонак, якія пры яго жыцці мала хто прачытаў. Зараз, калі прайшло трынаццаць гадоў пасля яго смерці, сын Дробава — Канстанцін Леанідавіч, вядомы фотакарэспандэнт, — ласкава дазволіў мне пазнаёміцца з рукапісам успамінаў свайго бацькі пра тое, што адбы-

"Камбед", "Партызанская кухня", "Успаміны аб юнацтве", "Прэлюдыя", "Групавы партрэт беларускіх пісьменнікаў". Але, мне здаецца, што лепш за ўсё ў яго атрымліваліся лірычныя пейзажы. "Я — рэаліст", — сцвярджаў Леанід Міканоравіч. — Можна нават сказаць: пішу Беларусь у карцінах прыроды. Мне хочацца перадаць прыроду праз "момант", і я спрабую гэта рабіць". Сціпла, дабротна, кажучы працею, па поклічы шчырага сэрца.

Леанід Дробаў быў удзячны сваёй "малой Радзіме", якая дала яму шлях у жыццё, і паклапаціўся аб тым,

каб яго творы трапілі туды. Ён перадаў сто дваццаць уласных работ у Карцінную галерэю ў гарадскім пасёлку Акцябрскі на Гомельшчыне, якая з 2002-га носіць яго імя.

Мала каму вядома, што Дробаў пісаў вершы, ляпіў рэльефы для надмагільных помнікаў родным маці і бацькі, а таксама сваіх партызанскіх сяброў. Сын Канстанцін расказваў, што ў час свайго баявога юнацтва, бацька, па меры магчымасцей, вёў падрабязны дзённік. Але перад злучэннем партызанскай брыгады з дзеючай Чырвонай арміяй, яму загадалі спаліць

2002-гі...

Так, мы часта сустракаліся не толькі на ніве мастацтвазнаўчай прафесіі, але і як добрыя сябры, суседзі па доме. Аднак пра сваё баявое юнацтва ён распавядаў вельмі сціпла, ды тады я асабліва і не цікавіўся названым перыядам. І пра свой рукапіс ён нічога не гаварыў. Мы былі не настолькі блізкімі сябрамі, каб уваходзіць адзін аднаму ў душу. Усе нашы размовы і дыскусіі праходзілі, у асноўным, у рамках тэматыкі культуралогіі наогул і выяўленчай культуры ў прыватнасці.

Прайшлі гады і, як казаў паэт, "вялікае бачыцца на адлегласці", асабліва тады, калі мы, адзначаючы юбілей Перамогі, прыгадваем тых, хто мужна змагаўся за родную зямлю, але не дажыў да дня сённяшняга.

З аўтабіяграфіі Леаніда Дробава: "Маё жыццё ў мастацтве пачалося, відаць, з самага маленства, калі выпадак звёў мяне з прафесійным мастаком і іканапісцам Маркам Шылавым, маім родным дзедом па матчынай лініі. У пачатку 1930-х ён прыехаў да нас у вёску Бубнаўка, што непадалёк ад Рудабелкі, якая потым стала называцца гарадскім пасёлкам Акцябрскі Гомельскай вобласці. У Бубнаўцы настаўнікам і загадчыкам пачатковай школы працаваў мой бацька — Дробаў Міканор Іванавіч. Сям'я наша з шасці чалавек жыла непадалёк у сялянскай хаце. А дзядуля Марк да гэтага служыў святаром у вёсцы Гадзілавічы Рагачоўскага раёна (недалёка ад Мазыра). Папом ён стаў пасля таго, як скончыў Акадэмію мастацтваў у Пецярбургу і захапіўся маляваннем ікон. Паступова ён так зацікавіўся рэлігіяй, што пастрыгся ў манахі і стаў святаром..."

К

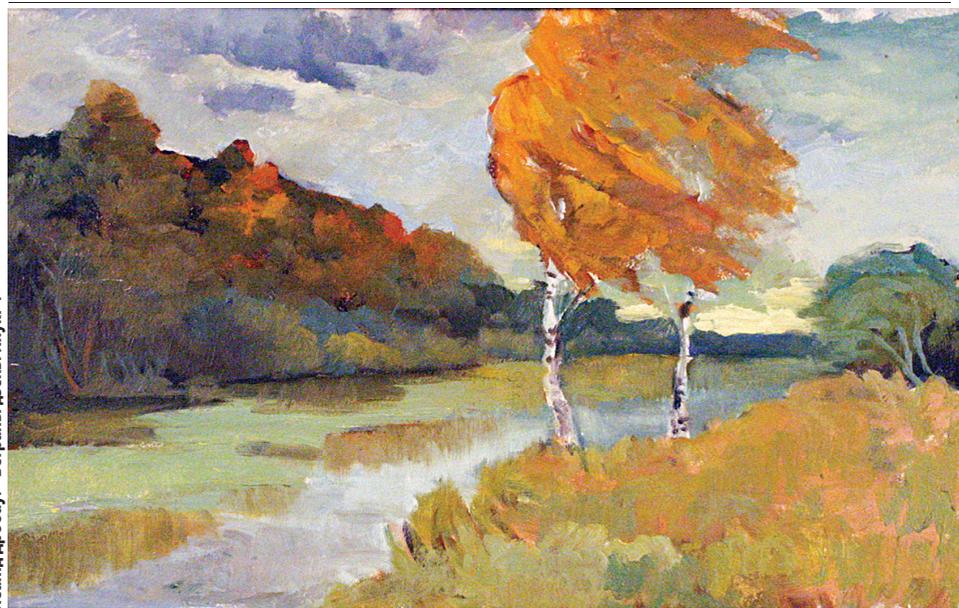
Працяг артыкула чытайце ў наступных нумарах "К".

Леанід Дробаў у маладыя гады.

"Мы былі моцныя духам..."

Партызанская адысея Леаніда Дробава

Леанід Дробаў. "Ветряны дзень. Ляўкі".

валася толькі злосна агрызацца кароткімі чэргамі ды бабаханнем паасобных вінтовачных стрэлаў...

Вялікія праблемы былі з параненымі, якіх патрабавалася хутка дастаўляць у савецкі тыл. А сваіх лекаў, акрамя, можа, рыванолу і чырвонага стрэптацыду, амаль не было. Калі ж у 1944-м пачаўся тыф, то становішча стала зусім крытычным. Хворых на яго, згодна з загадам з Цэнтра, на "Вялікую зямлю" не бралі ўвогуле, і ўсе няшчасныя пагалоўна загінулі ў час вядомай страшнай блакады каля возера Палік... Але, нягледзячы ні на што, мы былі моцнымі духам. Гэта давала нам магчымасць супрацьстаяць магутнай, прафесійна дасканалай і адладжанай гітлераўскай ваеннай машыне. Не дзіва, што і варажае камандаванне нас вельмі баялася, называючы "бандытамі". І пры выпадку расстрэльвалі партызан і вешалі іх пасля нялюдскіх катаванняў, зразумела, без суда і следства. Таму жылі з кінутых савецкіх танкаў, зрэшт, зусім нядрэннымі. Хранічна не хапала патра-

валася з ім у час вайны, пра яго ўдзел у баявых дзеяннях атрада №752 1-й Бабруйскай партызанскай брыгады, якой тады камандаваў славуці Віктар Лівенцаў — будучы Герой Савецкага Саюза.

Леанід Міканоравіч Дробава я ведаў добра як адоранага мастацтвазнаўцу, руплівага даследчыка беларускага жывапісу XIX — першай паловы XX стст., аўтара шэрагу манаграфій і артыкулаў у шасцітомнай "Гісторыі беларускага мастацтва". І — як жывапісец. Канешне, у апошняй галіне да ягоных інстытуцкіх настаўнікаў — мастакоў Івана Ахрэмчыка, Аляксандра Мазалёва, Пятра Крахалёва — яму не дацягнуцца, але рабіў сваю творчую справу сумленна, як таго патрабавала душа. Па вялікім рахунку, прафесія гісторыка мастацтваў, якой ён прысвяціў большую частку жыцця, пераважала над жывапісам, які заставаўся як бы на другім плане.

Тым не менш Дробаў на тхнёна маляваў фігуратыўныя карціны, партрэты, пейзажы, нацюрморты. Можна згадаць такія палотны, як

Страта

РАНЦАНЦ Арнольд Аляксандравіч

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе ў сувязі са смерцю заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь і Украіны **РАНЦАНЦА Арнольда Аляксандравіча**.

Усё сваё прафесійнае жыццё **РАНЦАНЦА А.А.** аддаў служэнню тэатру. Створаныя ім непаўторныя мастацкія вобразы сталі адной з яркіх старонак гісторыі нацыянальнага музычнага тэатральнага мастацтва.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае спачуванні калегам, родным і блізкім **нябожчыка ў сувязі з напаткаўшым іх горам**.

Светлая памяць аб **яскравым, шчырым таленце РАНЦАНЦА Арнольда Аляксандравіча** назаўсёды застанецца ў памяці ўдзячных глядачоў.

23 чэрвеня 2015 года на 70-м годзе жыцця раптоўна пайшоў з жыцця заслужаны артыст Украіны і Беларусі **Арнольд РАНЦАНЦ**.

Арнольд Аляксандравіч РАНЦАНЦ — артыст аперэты, у Музычны тэатр ён прыйшоў у 1979 годзе. Дзякуючы высокаму прафесійнаму майстэрству і яркай акцёрскай індывідуальнасці за перыяд свайго плённай творчай дзейнасці стварыў у спектаклях тэатра каля шасцідзесяці каларытных, рознапланавых вострахарактарных вобразаў.

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра выказвае шчырыя спачуванні сям'і, родным, блізкім, сябрам, калегам і прылішнякам творчасці **Арнольда Аляксандравіча**.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.

Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст. ".
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст. ".
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст. ". (У рамках экспазіцыі адкрылася выстаўка **"Вялікая Айчыная вайна ў мастацве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, — да 2 лістапада.)
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст. ".
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст. ".
- Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"** .

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Сустрэча з Брытаніяй: мастацтва XVIII — XIX стагоддзяў"** — да 13 ліпеня.
- Выстаўка **"Беларускі іканастас"** (творы іканаліцы і драўлянай пластыкі кан. XVIII — пач. XIX стст. са збору Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь і Музея старажытнабеларускай культуры Цэнтра даследванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі) — да 27 верасня.
- Выстаўка **"Пастэль і акаварэль рускіх мастакоў XIX стагоддзя са збору Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь"** — да 27 ліпеня.
- Выстаўка **"Муж, мужчына, воін."** (іканаліс кан. XVIII — пач. XIX стст. са збору Ветэкаўскага музея стараабрадніцтва і беларускіх традыцый ім. Ф.Р. Шклярава) — да 27 ліпеня.

Арт-кафэ:

- Персанальная выстаўка Васіля Пешкуна **"Летнія каникулы"** — да 13 ліпеня.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-й ПАЛОВЫ XIX ст.”

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст. ".

Выстаўка:

- **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Люстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка твораў Вячаслава Дубінкі **"Я проста ў далёкай вандроўцы..."** (больш за 30 мастацкіх сюжэтаў з прыватнай калекцыі Таццяны Дубінка і фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі) — да 28 чэрвеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
- "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст. ".

Выстаўкі:

- Выстаўка скульптуры і керамікі **Сальвадора Далі і Пабла Пікаса** — да 28 чэрвеня.
- Сумесная выстаўка Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўнага музея гісторыі Санкт-Пецярбурга **"70-годдзю Вялікай Перамогі**

прывсячаецца” — да 6 верасня.

- Выстаўка твораў Марыны Эльшэвіч **"Магія ўсходняга пндзля"** — да 5 ліпеня.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З’ЕЗДА РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.

Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыя:

- "Мінск губернскай ў канцы XIX — на пачатку XX стст. ".
  - "І З’езд РСДРП у асобах".
  - "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
  - "Гісторыя Дома-музея І З’езда РСДРП".
- Выстаўкі:**
- **"RoboArt"** (футурыстычныя мадэлі робатаў, зброі, аўтамабіляў і касмічнай тэхнікі, выкананыя ў выглядзе дызайнерскіх твораў ручной работы) — да 28 чэрвеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Мемарыялізацыя Вялікай Айчынай вайны ў беларускім грамадстве: памяць учора і сёння"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
  - "Сезонныя змены".
  - "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
  - "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
  - "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
  - "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
- Выстаўка:**
- Фотавыстаўка Ірэны Гаражанкінай **"Баравікі. Прыгажосць іх фамільная рыса"** — да 28 жніўня.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.

- Выстаўка **"Свет вялікіх папугаяў і пеўчых птушак"** — да 28 жніўня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Сьвярдлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

- "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстаўка:

- **"Беларускі кінематограф 20-х — 30-х гг. XX стагоддзя ў кінаплакаце"** — з 1 ліпеня да 30 жніўня.
- Кінапраграмы:**
- Рэтраспектыва **"Фільмы-юбіляры 2015 года"** — да 28 чэрвеня.
- Рэтраспектыва **"Беларуская мультпанарама. 40 гадоў на экране. Частка 16"** — да 28 чэрвеня.
- Выніковая рэтрапраграма **"Кінахіты мінулага сезона"** — з 1 ліпеня да 2 жніўня.
- Рэтраспектыва **"Беларуская мультпанарама. 40 гадоў на экране. Частка 17"** — з 4 да 26 ліпеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычныя зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст. ".
- "Беларуская музычная культура XX ст. ".
- "Тэатральная культура Беларусі XX ст. ".

Выстаўка:

- Выстаўка аднаго спектакля **"Балада пра белую вішню"** — да 1 верасня.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА

ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.

Майстар-класы:

- **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

Выстаўка:

- Выстаўка **"Прыгожыя і знакамітыя (экалогія пачуццёвасці)"** (толькі для дарослых) — да 13 верасня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8. Тэл: 327 11 66; 203 07 92.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"70 гадоў — 70 абліччаў Вялікай вайны"** — да 28 чэрвеня.
- Выставачны праект Бабруйскай гарадской дзіцяча-юнацкай узорнай студыі выяўленчага мастацтва "Вясёлка" **"Нашчадкі Вялікай Перамогі"** — да 10 жніўня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ

ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.

- Выстаўка **"Марыя Дарота Радзівіл. Час культурнага адраджэння"** — да 2 жніўня.
- Выстаўка **"Fiat Lux!"** — да 10 жніўня.

Ратуша

- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “MIP”

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91,

(8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоэ"** — да 16 ліпеня.
- Выстаўка **"Баявыя нагалоўі (шлемы) засцерагальнага ўзбраення і харугвы беларускіх зямель XI — XVII стст. (Рэканструкцыя)"** — да 30 верасня.
- Выстаўка ўзнагарод алімпійскага чэмпіёна Максіма Мірнага **"Мірныя трафеі"** — да 31 кастрычніка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
  - Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
  - Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў маладшага ўзросту.
  - Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.
- Акцыі:**
- **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).
  - Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
  - Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
- Выстаўка:**
- Выстаўка да 70-годдзя Вялікай Перамогі **"Дарогамі вайны"**.
  - Выстаўка да **100-годдзя** прывядзення Міжнароднага канрэса пісьменнікаў абароны культуры .

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"**

з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.

- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорыі наведвальнікаў.

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Аспазія / Райніс: мяцежніца / гуманіст. Гісторыя двух латышскіх паэтаў"**, прымеркаваная да 150-годдзя класікаў — да 11 ліпеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанава **"Ад мяне"**.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мінск губернскаі. Шляхецкі побыт"**.
  - **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Гераю Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- Выстаўкі:**
- Выстаўка **"Labdien, Baltkrievija! Прывітанне, Беларусь!"** (выстаўка арганізавана сумесна з Ліепайскім музеем (Латвія), Мінскім гісторыка-культурным грамадскім аб’яднаннем "Грачына" і пры падтрымцы Пасольства Латвійскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь).
  - Выстаўка твораў мастацкай разьбы па шкарпупіне яйка **"Паслядах Фабержэ"** майстра Аляксандра Рыжэўскага — да 26 ліпеня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
- Выстаўка:**
- Выстаўка **"Gloria Patria"** — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культу з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да 20 верасня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
- Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.

- Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

ТЭАТРЫ НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл.Іфакс: 334 11 56.

Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў (Нясвіж):

- **27** — **"Каханьня нягучныя словы"** (канцэрт пры ўдзеле Таццяны Траццяк і струннага квінтэта "Серзнада"). Пачатак а 15-й.
- **27** — **"Пяцы"** (опера у 2-х дзеяў) Р.Леанкавала. Пачатак у 21.30.
- **28** — **"Капельмайстар"** Д.Чымароза; **"Служанка-**

Афрiша "К" /

Экспазіцыя:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49.

Тэл.: 291 16 76.

Выстаўкі:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.
- Выстаўка:**
- Калектыўны выставачны праект **"Паклёвыя фантазіі"** (Народны клуб лапікавага шыцы "Рошва" (Полацк), "Хобі-курсы" (Мінск)) — да 27 чэрвеня.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

Выстаўка:

- **"Доблесць і слава. Даспехі і ўзбраенне XVI — XVII стст."** са збору майстра па даспехах Сяргея Нурматава — да 26 чэрвеня.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", гаўночны рызаліт палаца).
- **"Чырвоная гасцёўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея — выстаўка аднаго экспаната **"Рукою гомельскага майстра адліты..."** (цокаль паўднёвай галерэі) — да 5 ліпеня.
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).
- **"Свет прыроды"** (выстаўкі “Загадкавыя фантазіі мора” і “Жывёльны свет Гомельшчыны”) (грот палаца).

Выстаўкі:

- Выстаўка **"У старой гомельскай гасцёўні не змаўкае піяніна"** — да 19 ліпеня.
- Выстаўка **"Идут часы, и дни, и годы..."** — да 19 ліпеня.
- Выстаўка **"А музыка гучыць..."** — да 19 ліпеня.
- Выстаўка **"Срэбра са збору Нясвіжскага музея-запаведніка"** (рэчы сталовай аздобы кан. XIX — пач. XX стст.) — да 23 жніўня.
- Выстаўка работ ізраільскага фатографа Аліка Замосціна **"Пункт гледжання"** — да 5 ліпеня.
- Выстаўка **"Лукамор'е"** — чароўны свет казак Аляксандра Пушкіна ў вобразах персанажаў, якія рухаюцца — да 6 верасня.

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- **"Упадальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.

Выстаўкі:

- **"Кнігі, якія ведаюць усё"** (энцыклапедычныя выданні XIX — XX стст. з аддзела рэдкай кнігі Гомельскай абласной бібліятэкі імя У.І. Леніна) — да 30 жніўня.

пані" Дж.Пергалезі.

- Пачатак а 15-й.
- **28** — **"Вялікай Перамозе прывсячаем"** — Гала-кан-цэрт зорак Вялікага тэатра Беларусі. Пачатак а 20-й.
- **29 чэрвеня** — **"Опера смяецца"** — Музычныя вечары ў Вялікім (Камерная зала імя Л.П. Александроўскай).

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ “РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІ”

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл.Іфакс: 334 60